KRANJ, 20. APRILA 1956
LETO IX. — ŠT. 32
DIN 10.—

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdaja: Gorenjski tisk / **Ureja:** Uredniški odbor / **Odgovorni urednik:** Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190 / Tekoči račun pri Komunalni banki Kranj štev. 61-KB-1-Ž-135 / Izhaja v ponedeljek in petek / Naročnina: letna 600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

»MARIANA PINEDA« NA ODRU V STRAŽIŠČU
Angelca Jenkova (k. g. — članica Slovenskega Narodnega gledališča v Mariboru) in Beno Kopše

Živahno delo OLO Kranj

V pripravah na sprejem družbenega plana

Na torkovem zasedanju je bilo sprejetih več pomembnih odlokov

V prihodnjih dneh se obeta živahna dejavnost Okrajnega ljudskega odbora in njegovih komisij. Razpravljali bodo o prvih osnutkih družbenega plana in proračuna za letošnje leto. Predvidevajo namreč, da bo Okrajni ljudski odbor sklepal o planu in proračunu že v prvih dneh maja.

Razen tega obsežnega dela, je Okrajni ljudski odbor na torkovem zasedanju razpravljal o kopici tekočih problemov in sprejel nekaj pomembnih odlokov. Odborniki so na skupni seji poslušali tudi poročilo okrajne finančne inšpekcije.

Prihodnji torek, 24. aprila, pa bo na dnevnem redu okrajnega zasedanja poročilo tržne inšpekcije. Odborniki bodo nadalje sklepali o poslovniku za sprejem družbenega plana, o potrditvi statuta Trgovinske zbornice, imenovali bodo upravne odbore Doma slepih v Loki, Okrajnega higienskega zavoda v Kranju ter bolnišnice na Jesenicah. Zbor proizvajalcev pa bo v posebni točki razpravljal o zaposlovanju nezaposlenih in sprejel ustrezne sklepe.

LOČENI SEJI

Na ločenih sejah torkovega zasedanja Okrajnega ljudskega odbora, sta razpravljala oba zbora o vrsti odlokov. Najprej sta brez razprave soglasno sprejela odlok o podaljšanju začasnega finansiranja proračunskih izdatkov okraja Kranj. Nato se je v okrajnem zboru živahno razpravljalo o odloku o zatiranju in obveznem zdravljenju pršičavosti pri čebelah. Po podatkih veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani je na področju OLO Kranj več področij, ki so okužena s to zahrbtno čebeljo boleznijo. Predvsem je ta bolezen razširjena na področju Koroške Bele, Radovljice, Leš, Nemilj, Pozirna, Sevelj in Zgornje Luše. Bolezen je bila ugotovljena že v 1954. letu, a se z zdravljenjem ni začelo, ker v tem letu še ni bilo mogoče dobiti potrebnih zdravil. Ker so sedaj zdravila na razpolago, je treba bolezen čimprej zatreti. Zato je Okrajni ljudski odbor sprejel odlok, ki prepoveduje prevažanje čebel iz okuženih in ogroženih območij, obvezno prijavljanje bolezni in druge ukrepe. Hkrati določa odlok, da je za urejanje podrobnosti in dajanje navodil za izvajanje vseh potrebnih ukrepov odgovorna Okrajna komisija za zatiranje čebeljih bolezni.

Tovariš Frčej je ob tej priliki predlagal, naj bi OLO predpisal obvezen pregled vseh čebelnih panjev na okuženem in ogrože-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vzhodno-nemška sindikalna delegacija v „Iskri"

Danes je obiskala tovarno »Iskra« nemška sindikalna delegacija usnjene industrije v spremstvu republiškega odbora sindikata usnjarske industrije Slovenije in sekretarja zveznega odbora usnjarske industrije Jugoslavije.

Goste so sprejeli: predsednik delavskega sveta tov. **Alojz Rajgelj**, predsednik dosedanjega upravnega odbora **Anton Seljak** ter predsednik sindikata tovarne **Jaka Vehovec**.

Gostje so si ogledali tovarno, nato pa so jim predvajali film »Iskra«. Predvsem so se zanimali za tovarniške proizvode. Eno uro so se zadržali v razgovoru s predstavniki samoupravnih organov tovarne, ki so jih seznanili z delom in nalogami delavskega sveta in upravnega odbora. Pred odhodom so jim priredili v kino dvorani tovarne majhno zakusko.

M. D.

Priprave za praznovanje 1. maja v radovljiški občini

Na pobudo Občinskega odbora SZDL in Obč. sindikalnega sveta je bilo v Radovljici že več sestankov zastopnikov množičnih organizacij, na katerih so se pomenili, kako bodo kar najlepše praznovali 1. maj. V podjetjih in ustanovah bodo proslave in akademije. Mladina se bo spominjala revolucionarnega boja delavskega razreda v šolah in delavnicah, razen tega pa bo pomagala pri pripravah za svečano proslavljanje. Tako bo taborniška organizacija »Ob sotočju Save« zaznamovala pota do prireditvenega prostora, kjer bodo taborniki v slavnostnih dneh taborili.

Za uvod v praznovanje velikega delavskega praznika bo 27. aprila ob 20. uri v kino dvorani v Radovljici svečana akademija. Na proslavi bodo sodelovali godba na pihala, orkester in tamburaši DPD »Svoboda« Lesce, mešani pevski zbor Prosv. društva »A. T. Linhart« iz Radovljice in recitatorji.

Na predvečer 1. maja bodo zagoreli kresovi na gričih in planinah. Na prazniční dan pa bodo budnice, nato pa od 9. ure dalje celodnevno praznovanje pri »Sobcu« nad sotočjem Save, v prijaznem borovem gozdičku. Tam bo razen tabornikov sodelovala še strelska organizacija, ki bo organizirala streljanje z zračno puško, godba na pihala, tamburaši, harmonikaši in plesni orkester pa bodo še posebej poskrbeli za dobro voljo in prijetno razpoloženje.

V primeru slabega vremena pa bo praznovanje v domu TVD »Partizan« v Radovljici.

Obletnica borbe na Okroglem

Te dni poteče 14 let od junaške borbe in smrti trinajstorice partizanov Kokrške čete v jami nad Savo pri Okroglem. Dvodnevni herojski boj tov. Staneta Žagarja (ml.) in njegovih tovarišev s tisočkrat močnejšim sovražnikom spada na najsvetlejše strani zgodovine našega narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije. V nedeljo, 22. t. m. ob pol 3. uri popoldne, bo pri jami in grobu na Okroglem spominska svečanost, na kateri bo odkrita tudi spominska plošča, ki so jo poklonili okrogelskim junakom v spomin naši izseljenci iz Severne Francije.

Organizacija ZB NOV iz Naklega vabi okoliško prebivalstvo, posebno pa mladino in svojce padlih, da se te svečanosti udeleže v čimvečjem številu.

Ob občinskih konferencah Socialistične zveze

Plodna razprava v Gorenji vasi

Kljub kritikastrom lep napredek - Socialistična zveza mora skrbeti za vzgojo kmečkega prebivalstva - Premalo članov Prešernove družbe

V teh dneh se zaključujejo občinske konference Socialistične zveze. Predvidoma bo okr. konferenca SZDL že 4. maja. Vse dosedanje konference so bile dokaj razgibane in so precej dobro in vsestransko obdelale probleme svojega področja. Mednje lahko prištejemo tudi konferenco Socialistične zveze v Gorenji vasi, ki je bila preteklo sredo, 18. aprila.

Razprava na konferenci je bila zelo živahna in je v mnogočem dopolnila poročilo predsednika Franceta Bevka. Predsednik občinskega odbora tovariš Šubic je govoril o kritiki, ki je v prenekaterih primerih prešla že vse meje in se izrodila v navadno zlonamerno kritikarstvo, ki v vsakem ukrepu naše oblasti vidi samo negativne stvari. Precej kmetovalcev je nezadovoljnih zaradi novega načina obdavčenja, je dejal tovariš predsednik, hkrati pa ne vidijo, da so njihove davčne obveznosti mnogo manjše kot so bile pred leti. Ne vidijo tudi, da se sredstva, ki jih plačujejo davčni zavezanci, spet stekajo nazaj v kmetijstvo in služijo za napredek kmetijske proizvodnje. Z novo upravno ureditvijo, ki je bila izvedena lani v septembru, so bili dani vsi pogoji za hiter napredek tudi v Poljanski dolini. Opreti pa se bo seveda treba na lastne sile in ne pričakovati pomoči samo od zunaj. Gospodarski napredek v Poljanski dolini je po vojni očiten. Saj so skoraj vse vasi elektrificirane, zgrajenih pa je bilo tudi več objektov za družbene in kulturne namene.

O delu Socialistične zveze na vasi je govoril tudi predsednik gorenjevaške kmetijske zadruge tovariš Martin Brence. Dejal je, da mora biti Socialistična zveza nositeljica napredka na vasi, da prav ona mora skrbeti, da se kmetijske zadruge utrdijo. Doslej so bile kmetijske zadruge vse preveč samo molzna krava za nekatere. V Gorenji vasi se je n. pr. potem, ko se je delež za člana zvišal od 500 na 1500 dinarjev — zmanjšalo število zadružnikov od 300 na 76. Prav tako mora Socialistična zveza poskrbeti za izobraževanje kmečkega prebivalstva. Iz našega kraja in sploh iz Poljanske doline je vse premalo kmečkih sinov v kmetijskih šolah. Socialistična zveza bi morala prav tako poskrbeti, da se uzakonijo kmečke nadaljevalne šole. Veliko skrb pa mora posvetiti tudi sekcijam mladih zadružnikov, ki se pravkar ustanavljajo.

Nadalje so govorili še o delu posameznih organizacij in društev. Tovariš Jelovčan je predlagal, naj bi se krepkeje podprlo telovadno društvo Partizan v Gorenji vasi. Govorili so o pospeševanju turizma v dolini. Tovariš Bohinc iz Poljan je govoril med drugim tudi o Prešernovi družbi. Za širjenje napredne tiskane besede med ljudstvo bi morala poskrbeti tudi Socialistična zveza. V gorenjevaški občini je bilo lani le 230 članov Prešernove družbe. Z uspešno osebno akcijo pa je nekaterim tovarišem v Poljanah in v okolici uspelo dvigniti število naročnikov od lanskih 85 na 140. Govoril je tudi o gostovanju Prešernovega gledališča v dolini in poudaril velik odmev, ki ga je to gostovanje imelo med prebivalstvom. Zato je po njegovem mnenju nerazumljivo stališče nekaterih ljudi, da se ta gostovanja z gmotne plati ne izplačajo in da jih ni vredno podpirati.

Na občnem zboru je bila prisotna tudi sekretarka Okrajnega odbora Socialistične zveze tovarišica **Zvonka Hafnarjeva**, ki je sodelovala tudi v razpravi. Govorila je predvsem o delu in nalogah Socialistične zveze na vasi pri utrjevanju kmetijskih zadrug, ki jih je na področju gorenjevaške občine kar 7. Predlagala je, naj bi Socialistična zveza dala pobudo, da se v občini ustanovi poseben Svet za kmetijstvo, ki bi skrbel za razvoj te važne gospodarske panoge. V drugem delu razprave je govorila tudi o organizacijski utrditvi osnovnih organizacij Socialistične zveze, da bodo sposobne aktivno posegati v vsakodnevno gospodarsko in politično življenje na svojem območju. Predvsem pa je naloga Socialistične zveze v občini, da pomnoži svoje članstvo, saj je doslej vključenih v organizacijo samo dobrih 40 % vseh volivcev.

Plodna razprava in zelo konkretni zaključki, ki jih je konferenca sprejela, zagotavljajo, da bo novi občinski odbor SZDL dosegel še večje uspehe kot dosedanji.

Naš razgovor

Čiro pripoveduje o prvi borbi na Stolu

Čiro je močno zažvižgal na svojo piščalko. Žvižg me je prestrašil, on pa se je nasmejal, češ saj to ni nič. Nek drug železničar je mirno, kot da se ni nič zgodilo, spustil rampe čez cesto in po tirih je kmalu pripuhala majhna lokomotiva, ki je vlekla dolgo vrsto vagončkov.

Verjetno že marsikateri Gorenjec ve, kdo je Čiro, Jeseničani pa ga prav gotovo vsi poznajo. Njegovo pravo ime je pravzaprav Ciril, piše pa se Triler. Prvoborec je, po poklicu pa železničar v jeseniški železarni. Sprva se je sicer v mladih letih učil za čevljarja, nekaj let pred vojno pa je raje šel v službo v železarno, kjer je bil zaposlen kot premikač v železniškem oddelku. Tudi danes je pri istem poslu, le da je kot izkušen človek in dober delavec, postal delovodja železnice v jeseniški Železarni.

Čiro se je že pred vojno udejstvoval na kulturno-prosvetnem področju v Svobodi kot igralec. Tam je bil vedno v družbi z jeseniškimi revolucionarji kot so Gregorčič, Stražišar, Ščetinc, Svetina in ostali. Kot napreden človek je dobro videl in tudi sam občutil takraten odnos kapitalistov do delavskega razreda in zato šel med prvimi v boj proti kapitalizmu. 15. decembra 1941. leta je bil že partizan. Danes pa je kot rezervni kapetan aktiven delavec ne samo v Železarni, temveč tudi v organizaciji ZB in UROJ ter SZDL.

O prvi borbi, ki jo je preživel v partizanih, pripoveduje on sam takole:

»Bilo je med 20. in 25. februarjem 1942. leta. Prvo akcijo smo opravili pri nekem bogatem kmetu — izdajalcu — v Žirovnici, drugo pa med Lescami in

CIRIL TRILER

Žirovnico. Štirje smo minirali vlak na tem delu proge, nato pa smo se skupaj umaknili na Zabrezniško planino pod Stolom v neko kočo.

Tri dni po tej akciji nas je napadlo 5000 švabov, ki jih je vodil bivši jeseniški župan Karel Lukman. Borbe nismo počakali v koči, temveč smo se v jutranjih urah umaknili na vrh Stola. Umik je bil precej naporen. Bilo je 3 metre snega, hodili pa smo celih 5 ur. Medtem ko smo na vrhu Stola čakali na sovražnika, smo si hitro skuhali nekaj toplega čaja.

Napad na nas je bil okrog 3. in 4. ure popoldan. Močan je bil. V polkrogu so napadli Nemci z vsemi silami, mi pa smo imeli le češko zbrojevko, ki jo je znal naš tovariš Venigar zelo spretno uporabiti na vsem našem položaju. Kjer je bilo potrebno je zapela zbrojevka. V neenakopravni borbi, saj nas je bilo vsega 42, smo junaško vzdržali do trde teme.

Čez nekaj časa je sovražnik pritisnil še huje. Uničiti nas je hotel, zato smo bili prisiljeni umakniti se. Toda kam? Sneg, mraz, tema, brez hrane, vsi premočeni, premalo orožja in na vrhu Stola smo bili. Naš komandant in komisar sta nato določila Jožeta Čufarja, Staneta Sekardija in tovariša Štepselna ter mene, da pogledamo, če bi se lahko umaknili na avstrijsko stran in s tem rešili naša življenja.

V najhujši borbi nam je že padel hraber borec Jože Koder s Primorske, ki smo ga pokopali med točo krogel v steni Stola.

Nato je šla naša četvorica na delo. Po 300 metrov dolgem plazu smo se na nahrbtnikih zapeljali v kotlino. Srečno smo »pristali« na avstrijski strani. Poti v nižino pa nam nikakor ni uspelo najti. Počakati smo morali svoje tovariše, ki so kmalu prišli za nami. Nemci so nam še nekaj časa sledili, nato pa se vrnili.

Tisto noč smo imeli potem mir in smo se po težkih poteh vrnili na našo stran in se v jutranjih urah znašli v Završnici v lovskih kočah. Po skromnem zajtrku smo nadaljevali svojo pot. Hoteli smo zabrisati pred sovražnikom vsako sled, da bi bili bolj varni. V podnožju Stola za Žirovnico smo se pomaknili na Potoke na »Cimpkov rovt«. Skrbno smo za seboj zabrisali sledi, kljub temu pa so nas na tem rovtu po dveh dneh spet napadli Nemci. Napad se jim ni povsem posrečil, mi pa smo se lahko taktično umaknili in prebili na Jelenov hrib. Tu so se zaradi hudega mraza in zaradi potrganih zvez komandant in komisar ter ostali člani ZK odločili, da se naša skupina razdeli v tri močne desetine. Jaz s svojo desetino sem bil poslan v Dovje-Mojstrano in Kranjsko goro. Vse tri desetine pa so kmalu postale močne čete, nastal je bataljon, kateremu je bil komandant Albin Žemva, komisar pa tovariš Polde.«

FaBo

Nova hišna numeracija

na območju bivše občine Kranj

Zaradi zastarelosti in nepreglednosti hišnega oštevilčenja v naseljih je bila konec leta 1952 izvedena nova hišna numeracija. Zajela je celotno ozemlje LR Slovenije, z izjemo nekaterih krajev, med katera spadajo tudi vsa naselja bivše občine Kranj.

Občina Kranj je takrat to izjemo utemeljila s tem, da bo za mesto Kranj izdelan nov urbanistični načrt in da je tako ureditev numeracije odvečna, ker bi se morala tako ali tako bistveno spremeniti. Zavod za statistiko LRS je utemeljitev vzel na znanje in privolil na odložitev za dve leti. Urbanistični načrt za mesto Kranj pa v tem času ni bil izdelan. Zato je bilo odrejeno, da se novo oštevilčenje hiš na območju bivše občine Kranj pospešeno izvede.

V zvezi s tem je Svet za gospodarstvo in komunalne zadeve bivšega LOMO Kranj imenoval posebno komisijo in ji dal nalogo, da to delo izvrši v določenem roku.

Naselja, ki so po upravni razdelitvi iz leta 1952 spadala v območje občine Kranj in so prišla v poštev za novo numeracijo, so bila naslednja:

1. Čirče, 2. Drulovka, 3. Gorenja Sava, 4. Gorenje, 5. Huje, 6. Kalvarija, 7. Klanc, 8. Kranjmesto, 9. Labore, 10. Orehek, 11. Primskovo, 12. Rupa, 13. Stražišče, 14. Struževo, 15. Smarjetna gora, 16. Zlato polje.

V smislu pravilnika o označevanju imen naselij, ulic in trgov ter označevanju hiš, je komisija ugotovila, da se numeracija v mestu Kranj uredi po uličnem sistemu, v ostalih naseljih pa po rednem zaporedju, ki se določi z ozirom na lego po pogojih, ki jih daje pravilnik.

Delo je komisija razdelila na dve fazi. V prvem obdobju so izdelali začasne sezname, v katere so vnesli podatke o hišnih lastnikih, o značaju zgradbe, o sedanji (začasni) hišni številki in v njih je bil predviden tudi prostor za zaznamovanje nove hišne številke. Dalje so bile proučene možnosti za izvedbo glavnega dela na terenu. Zbrati bo treba še podatke o novogradnjah, za katere bo treba rezervirati hišne številke, da bi zaporedje numeracije teklo v redu. Skice za posamezna področja na terenu so že pripravljene.

V drugi fazi se je komisija razdelila na šest ekip, katerih vsaka je prejela nalogo za izdelavo predloga o bodoči numeraciji za odrejeno območje, naselje ali dele naselij. Po proučitvi teh predlogov je komisija na svojih delovnih sejah v celoti ponovno obravnavala izvršeno delo posameznih ekip in sestavljala dokončne predloge novega oštevilčenja hiš.

V skladu z navodili pravilnika, da naj prične numeracija v strnjenih naseljih vedno na kraju, ki je najbližji središču ali glavnemu delu naselja, je bilo za mesto Kranj treba najprej določiti središče. Ker se zaradi večjih gradenj (bloki itd.) Titov trg ne more več smatrati za center današnjega Kranja, je komisija to upoštevala in predlagala za središče Park Svobode. Tako se je iz tega centra razvijala numeracija vseh ulic. V zvezi s tem so nastale nekatere spremembe dosedanje razporeditve hišnih številk, oziroma ulic.

Za ostala naselja je izdelan predlog po razporedju, z ozirom na lego.

Za mesto Kranj, kakor tudi za posamezna naselja, je predlog posebej utemeljen. Za izredno komplicirana naselja, kot so Stražišče, Huje, Primskovo, je komisija skušala najti najbolj idealen način, vendar se v nekaterih primerih ni mogla držati osnovnih navodil pravilnika.

Pravilnik predvideva rdeče hišne tablice z belim napisom, za vsa naselja. Kranj mesto ima sedaj zelene z belim napisom, kar je v nasprotju z določili pravilnika. Naselja, ki so bila pozneje priključena v to območje, imajo stare številke z belim napisom. Ker pa so te rdeče tablice v zelo slabem stanju (obtolčene in nerazpoznavne), je komisija mnenja, da je treba zaradi enotnega izgleda numeracije naročiti povsod nove hišne tablice.

Za nekaj neimenovanih ulic na severnem delu mesta so bili dani predlogi za imenovanje v potrditev občinskemu svetu.

V pripravah na sprejem družbenega plana

(Nadaljevanje s 1. strani)

nem področju. Tovariš Tone Hafnar pa mu je pojasnil, da so taki pregledi že itak v teku in da jih opravlja veterinarska inšpekcija. Po predlogu tovariša Vinka Hafnerja pa naj pride urejanje pregledov v pristojnost okrajne komisije.

Nadalje so odborniki soglasno sprejeli še odlok o prenosu Pokrajinskega muzeja v Radovljici v pristojnost ObLO Radovljica in nekaj drugih sklepov. Ko so sklepali o garancijskih izjavah za najetje kredita za tovarno usnja »Runo« v Tržiču, so odborniki soglasno osvojili mnenje komisije za gospodarstvo, ki je priporočila Okrajnemu ljudskemu odboru, naj garancijo za posojilo v višini 5.000.000 dinarjev veže za brezpogojno sanacijo podjetja, ki je zaradi mnogih nepravilnosti, o katerih smo že poročali, prišlo v dokaj težak položaj. Če namreč ne bodo urejene razmere v podjetju, se lahko zgodi, da podjetje ne bo moglo realizirati takšnega izvoza, kot bi ga bilo po sprejetju kredita dolžno in bi moralo zato plačati vse razlike pri uvoznih koeficientih, ki jih je sedaj oproščeno. To pa bi zneslo okoli 20 milijonov dinarjev. Garancijsko izjavo za najetje kredita za Puškarno v Kranju so odborniki sprejeli brez pripombe soglasno.

SKUPNA SEJA

Na skupni seji so poslušali odborniki poročilo okrajne finančne inšpekcije. O delu tega organa ljudskega odbora je naš list že poročal. Nadalje so odborniki imenovali za okrajnega javnega pravobranilca dr. Teodorja Sbrizaja, za sodnika Okrajnega sodišča v Škofji Loki pa Ano Pogačnikovo.

Organizacija RK Šenčur skrbi za vzgojo mlade generacije

V Šenčurju je organizacija Rdečega križa zelo delavna že od osvoboditve dalje. O tej dejavnosti so govorili tudi na sobotnem občnem zboru, katerega se je udeležilo nad 60 članov. Navzoča sta bila tudi tajnik občinskega odbora RK Kranj tovariš Edgar Vončina in predsednik okrajne gospodarsko-finančne komisije tovariš Blažon. Prišli so še zastopniki političnih in drugih organizacij. Vsi navzoči so z zanimanjem poslušali izčrpno poročilo predsednika Pavla Gorenca. Živahna razprava je pokazala, da je RK enotna organizacija, ki tudi v mirni dobi neprestano opravlja človekoljubno delo med ljudstvom.

Organizacija RK Šenčur skrbi tudi za vzgojo mlajše generacije. V ta namen so organizirali že več tečajev za gospodinjstvo in prvo pomoč, ki so jih mlade dekleta rada obiskovala. Zadnji tečaj je bil zaključen prav ob občnem zboru. Bil je najbolje izveden in škoda, da se ga dekleta niso udeležile v večji meri. Predavali so medicinci in medicinske sestre, največja zahvala za uspeh pa gre tovarišici dr. Mejakovi iz Kranja. Zbor je ob koncu izvolil nov upravni in nadzorni odbor iz vrst najaktivnejših članov. Za predsednika so ponovno izbrali **Pavla Gorenca** in tajnico **Marijo Ferenčakovo**, saj sta obadva imela precejšnje zasluge, da je bilo društvo tako delovno. Po zaključku so za tečajnice pripravili majhno zakusko.

R. Čarman

Samovoljne vselitve

Letos že 12 nasilnežev pred sodiščem - Potrebno je doslednejše izvajanje predpisov o nasilnem izseljevanju

Stanovanjsko krizo najbolj občutijo tiste družine, ki se stiskajo v neprimernih stanovanjskih prostorih, dobro pa jo občutijo tudi stanovanjski organi pri svojem delu. Ni namreč lahko reševati prošenj, ko ni na razpolago zadostnih prostorov, da bi se krile vsaj najnujnejše potrebe. Počasi se sicer najkritičnejši primeri rešujejo, iz dneva v dan pa nastajajo z ozirom na porast števila prebivalstva novi problemi, ki tudi zahtevajo neodložljivo rešitev. Ljudje si pri tem pomagajo kakor vedo in znajo. Nekateri, ki imajo denar, kupujejo stanovanja in hiše, tisti, ki pa tega nimajo, pa skušajo priti do stanovanja na drug način. Običajno si pomagajo z nezakonito nasilno vselitvijo, katero včasih lastnik hiše odobrava, včasih pa tudi ne. Nasilno vseljevanje v izpraznjene stanovanjske prostore je doseglo že tak obseg, da nobena nova stavba ni varna pred vselitvijo nepoklicanih. Zgodilo se je že, da stavba še ni bila dokončana, niti pod še ni bil urejen, že so se stranke brez vsake odločbe vselile v stanovanja, za katera so že bile izdane ustrezne odločbe pričakovalcem iz seznama.

Taki primeri se kazensko sicer preganjajo in kršilci nedotakljivosti stanovanja dobijo primerne denarne, v težjih primerih tudi zaporne kazni, vendar same kazenske sankcije nimajo nobenega vzgojnega vpliva. Običajno gre samo za golo formalnost, pa tudi kazni so večinoma samo simbolične. Precej je namreč že prevladovalo mnenje, da je neprimerno ceneje priti do stanovanja s plačilom neke denarne kazni, kot pa tvegati izdatne vsote denarja za nagrade prodajalcem stanovanj ali za sobe uživalcem stanovanj.

Tudi pečat Stanovanjske uprave na vratih zaklenjenega izpraznjenega stanovanja ne predstavlja ovire, da se ne bi posamezniki brez odločbe nasilno vselili v stanovanje. Mnogokrat so take vselitve storjene res v skrajni sili, kar sodišče pri izreku kazni tudi upošteva in prav tako stanovanjska uprava. Stvari se namreč rešujejo z velikim upoštevanjem objektivnih okoliščin in stiske posameznikov, zaradi česar se prisilne izselitve nezakonito vseljenih stanovalcev ne izvajajo ali pa se izvedejo v res najbolj nujnih primerih. Tako človeško, socialno reševanje pa ima razen prednosti tudi svojo slabo stran. Praksa nasilnih vselitev postaja namreč vedno pogostejša in če bo šlo tako naprej, kmalu ne bo treba stanovanjskega organa, ki bi urejeval razdeljevanje stanovanj. Poglejmo podatke:

V letu 1954. je bilo zaradi kršitve nedotakljivosti stanovanja v postopku 11 obdolžencev iz območja Okrajnega sodišča v Kranju. V letu 1955. jih je bilo za isto dejanje v postopku že 21, torej dvakrat več, v prvem četrtletju leta 1956. pa jih je bilo že 12, kar kaže povečanje spet za 100% v odnosu na isto obdobje lanskega leta.

Na prvem mestu so storilci iz Stražišča pri Kranju, ki jih je bilo v letu 1955. in doslej v 1956. že 9, če izvzamemo Kranj, kjer je bilo od leta 1954 dalje v postopku 12 obdolžencev. Po dva primera sta bila v Cerkljah, Čirčah, Šenčurju, Goričah in Gorenji Savi.

Večina kazni je bilo izrečenih denarnih v višini od 1.000 do 10.000 dinarjev, bilo pa je tudi nekaj zapornih kazni. V letu 1955. je bilo pri Okrajnem sodišču v Kranju plačanih za 27.500 dinarjev denarnih kazni, v prvem četrtletju letos pa že za 20.000 dinarjev.

Ti podatki kažejo na resnost stanovanjske stiske in nas opozarjajo na doslednejše izvajanje predpisov o izselitvi nasilno vseljenih.

15. seja ObLO Kranj

Kranj, 19. aprila.

Danes popoldne je bila v Kranju 15. seja Občinskega ljudskega odbora Kranj, na kateri je gospodarski svet ObLO podal poročilo o delu svetov potrošnikov. Odborniki so nadalje razpravljali o predlogu za spremembo sklepa glede likvidacije Opekarne Stražišče, o predlogu za garancijo obratnega kredita kmetijskemu posestvu »Sava« Šenčur in kmetijskemu posestvu »Storžič« Jezersko. Sprejeli so predlog za prisilno likvidacijo trgovskih podjetij Golnik in Šenčur, predlog o spremembi sklepa za najetje posojila iz občinskega kreditnega sklada za zidavo stanovanjskih hiš.

Pismo iz Komende

Zaslužen uspeh za požrtvovalno delo

Redno prebiram vaš list in večkrat zasledim podatke o tej ali oni igralski družini, a doslej še nisem ničesar našel o komendskih igralcih. Odločil sem se, da vam nekaj napišem o njihovem delu.

Za pretekli ponedeljek so pripravili Goldonijevo komedijo v treh dejanjih »Mirandolino«. To je petdeseta predstava v desetih letih in za tolikšen kraj, kot je Komenda, je to število razveseljivo. Vseh petdeset pa je režiral požrtvovalni režiser tovariš **Ivo Jezeršek**. Dostikrat je njegova močna volja privedla do konca poti marsikoga, ki je obupal že na polovici.

V vseh igrah so več ali manj sodelovali eni in isti igralci, zato se spodobi, da se jih spomnimo tudi v našem časopisu, ker to število ni majhno.

Dosti ur so prezebali v nezakurjenih sobah in dosti večerov so žrtvovali za kulturni dvig vasi

Uspeh ni izostal! Kdo bo pozabil prizore »Desetega brata« in »Matička« na prostem, Nabito polna dvorana ob uprizoritvi »Drage Ruth«, »Dundo Maroja«, »Mirandoline« in vseh ostalih premierah, priča o priljubljenosti med vaščani.

Z »Mirandolino« nameravajo gostovati v vseh večjih krajih Gorenjske, v poletnih dneh pa nas presenetiti z »Miklovo Zalo« na prostem.

Gledalec

Te dni po svetu

V ponedeljek je bilo uradno objavljeno, da bo v petek, 20. aprila, prišel na povabilo državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popoviča, na uradni obisk v Jugoslavijo norveški zunanji minister Halvard Lange. Obisk norveškega zunanjega ministra bo imel nedvomno velik pomen za tesnejše zbližanje med Jugoslavijo in Norveško, za poglabljanje prijateljstva, ki se je močno okrepilo že za časa vojne. Obisk ministra g. Langeja pa je hkrati izraz splošne težnje vseh narodov, da kot enakopravni in neodvisni partnerji prispevavajo k okrepitvi miru in k stabilnosti na svetu. Danes vse bolj odpadajo umetno ustvarjene meje med Vzhodom in Zahodom in nešteto državniških obiskov med deželami odstranjuje tista negativna gledišča, ki jih je vsililo svetu minulo obdobje napetosti, katere pa sedanje obdobje pomiritve ne more več trpeti.

Prejšnji teden se je mudil na obisku v Jugoslaviji tudi belgijski zunanji minister g. Spaak. Nedvomno je njegov obisk, kakor tudi obisk norveškega zunanjega ministra g. Langeja, rezultat tistih pozitivnih teženj, ki poskušajo na razvalinah hladne vojne vzpostaviti vzdušje zaupanja in medsebojnega sodelovanja med narodi.

V zadnjih dneh se je v tako imenovanih vzhodnih državah zgodilo nekaj zanimivih stvari. Ne bi omenjali obiska predsednika sovjetske vlade Bulganina in prvega sekretarja CK KP Sovjetske zveze Hruščeva v Veliki Britaniji, čeprav je ta obisk trenutno v ospredju zanimanja svetovne javnosti. O tem bi bilo treba spregovoriti nekoliko obširneje.

Na tem mestu samo besedo, dve o razpustitvi Kominforma. »Pravda« je v sredo objavila, da je Kominform razpuščen in da bo njegovo glasilo »Za trajen mir, za ljudsko demokracijo« prenehalo izhajati. Vsak od nas se še dobro spominja, kako je Kominform obtožil Jugoslavijo in jugoslovanske komuniste in kako je njegovo glasilo blatilo pozitivne napore jugoslovanskih narodov pri izgradnji socializma. Z ukinitvijo tega organa se nedvomno zaključuje žalostno obdobje spora med delavskimi gibanji v svetu.

Drug pomemben dogodek je odstop predsednika bolgarske vlade Vlka Červenkova. Po 20. kongresu KP Sovjetske zveze se je namreč tudi v Bolgariji začelo na široko in javno razpravljati o kultu osebnosti. V teh razpravah je centralni komite obsodil dosedanjega predsednika bolgarske vlade Červenkova, da si je prisvajal uspehe socialistične graditve v Bolgariji in poskušal ostvariti osebni kult.

Iz Pariza poročajo, da bo te dni parlament spet sklepal o zaupnici Molletovi vladi. Guy Mollet je namreč po pooblastilu svoje vlade sprožil v parlamentu vprašanje zaupnice glede načrta o ustanovitvi »sklada nacionalne solidarnosti«. Predvidevajo, da nevarnosti za padec vlade ni. Po najnovejšem vladnem predlogu, naj bi se proračun obremenil z izrednimi proračunskimi izdatki v višini 300 milijard frankov, ki bi bili potrošeni za obsežne socialne reforme in denarne dajatve, kakor tudi za povečanje stroškov za vojaške operacije v Alžiru.

Ljudje in dogodki

Pomemben obisk

Bulganin in Hruščev v Veliki Britaniji

Ko sta preteklo sredo, malo po 14. uri stopila na železniški postaji »Victoria« na britanska tla sovjetski premier Bulganin in prvi sekretar KP Sovjetske zveze Nikita Hruščev, so začeli za britansko javnost — in pravzaprav za celotno svetovno javnost — »dnevi velikih dogodkov«. S kakšnim zanimanjem spremlja in presoja ta obisk britanska javnost, se najbolje vidi iz dejstva, da se je pred železniško postajo zbrala ogromna množica Londončanov, kar se v tej deželi prislovične flegme kaj redko pripeti.

Predsednik sovjetske vlade Bulganin je ob prihodu izjavil, da sta družbena in politična sistema v Veliki Britaniji in Sovjetski zvezi sicer različna, da pa te razlike ne smejo preprečiti, da bi živeli kot dobri sosedje in aktivno sodelovali pri izboljšanju medsebojnih odnosov.

Bulganinov pozdravni govor izraža tisto pozitivno spremembo v sovjetski zunanji politiki, ki se je posebno manifestirala na zadnjem, 20. kongresu njihove Komunistične partije in zaradi katere je tudi prišlo do obiska na najvišji ravni v Veliki Britaniji. Ta politika, ki priznava za edino pravilen odnos med narodi medsebojno sodelovanje in sožitje, močno prispeva, da se bistveno spreminjajo politični odnosi med državami, da vse bolj zginja meja med Vzhodom in Zahodom, da zginja »železna zavesa« in s tem vred vsi atributi blokovske politike in hladne vojne.

Seveda je težko pričakovati, da bi se ta nov duh, ki ga mnogi imenujejo »ženevski duh«, a

HRUŠČEV

ga vsak po svoje razlaga, uveljavil kar nenadoma, čez noč. Dolga leta razcepljenosti in pa negativne posledice stalinske agresivnosti so pustila svoje sledove. Sedaj je treba postopoma pridobivati zaupanje in odstranjevati medsebojne dvome in sumničenja. Osebni stiki med najvišjimi državniki lahko mnogo prispevajo k pospešitvi tega procesa.

Nekateri, ki nočejo ali pa še ne morejo videti tega novega pozitivnega procesa v mednarodnem dogajanju, iščejo seveda ob takih obiskih najrazličnejše — mnogokrat še »blokovske« pobude. Tako so tudi tokrat nekateri komentatorji poskušali prikazati obisk sovjetskih državnikov v Veliki Britaniji kot sovjetski poizkus, da bi odtrgala Veliko Britanijo od ZDA in tako izbojevala določene prednosti »svojemu taboru«.

Čeprav ni dvoma, da bo treba tako z ene kot z druge strani še dosti naporov, da se vzpostavi pristno medsebojno zaupanje in da bo hkrati treba še dosti dobre volje in pa morda tudi konkretnih korektur v zunanji politiki, lahko vsi upravičeno pričakujemo, da bodo sovjetsko-britanski razgovori na najvišji ravni dali nekatere pozitivne rezultate. Zvedelo se je, da bodo največ razpravljali o položaju na Srednjem Vzhodu, razgovarjali pa se bodo tudi o razorožitvi, združitvi Nemčije, evropski varnosti, Daljnem Vzhodu, zlasti v zvezi z Indokino, o povečanju trgovine itd. Pozitivne rezultate teh razgovorov svetovna javnost tudi pričakuje. Prav zato spremlja obisk sovjetskih voditeljev s takim zanimanjem.

Razvoj dogodkov po 20. kongresu KP Sovjetske zveze in pa

BULGANIN

sedanji obisk sovjetskih voditeljev v Veliki Britaniji samo potrjuje tezo, ki so jo naša država in nekatere druge miroljubne države na svetu zastopale že, ko je psihoza hladne vojne razjedala in zastrupljala medsebojne odnose med narodi in grozila miru in varnosti na svetu.

Družbeno samoupravljanje tudi v turizmu

Zastarelost gostišč ne privablja gostov

Pred dnevi je bil v Bohinju 11. redni letni občni zbor Turističnega društva Bohinj, ki letos praznuje 60-letnico svojega obstoja. O delu društva je zaradi odsotnosti predsednika poročal tov. Milan Bric, ki je istočasno nakazal vrsto pomanjkljivosti v turistični dejavnosti in dal nekaj vzpodbudnih predlogov.

Popolnoma jasna je ugotovitev, da je ta, za Bohinj vsekakor pomembna gospodarska panoga, v zadnjem času nazadovala. Po računih bi dajala lahko 35% narodnega dohodka, medtem ko daje danes komaj polovico tega. Vzrok je objektivnega značaja. Gre predvsem za zastarelost in prenizko kapaciteto obstoječih gostišč, ki s svojimi zastarelimi napravami prav gotovo ne privlačijo gostov. Naj omenimo samo to, da je ob Bohinjskem jezeru ena sama nesodobna kopalnica v hotelu Bellevue in da v hotelskih sobah ni niti tekoče mrzle in tople vode. Razen tega ni nikjer primernega prostora za kulturne zabave, za zadrževanje gostov ob slabem vremenu; ob jezeru ni kabin za slačenje kopalcev, prometne komunikacije so slabe, treba bi bilo preurediti cesto Bled—Bohinj, itd. Vse to je vplivalo na padec sezonskih obiskov za 10 do 15% od leta 1954.

To vprašanje pa se brez materialnih sredstev ne bo moglo rešiti, prav tako bo potrebno tesno sodelovanje med društvom in občino. Ljudski odbor naj bi ustanovil poseben fond za potrebe turizma, v katerega bi plačevale gospodarske organizacije malenkosten odstotek svojega prometa, oziroma bruto produkta.

Zaradi visokih cen gostinskim uslugam se je lani znatno zmanjšal dotok domačih turistov. Društvo je za te poskrbelo več camping prostorov, planšarskih koč in privatnih sob, kjer bodo lahko ceneno preživeli svoj letni dopust.

Za uvod v letošnjo sezono in v proslavo 60-letnice obstoja društva bodo organizirali turistični teden, v katerem bodo sodelovala vsa bohinjska kulturno-prosvetna in športna društva s svojimi nastopi, za zaključek pa nameravajo izvesti originalno »kmečko ohcet«. Ob koncu sezone pa bodo kakor vsako leto organizirali tradicionalni »kravji bal«, ki je že lani privabil mnogo radovednežev.

Treba je omeniti tudi to, da še danes mnogi domačini ne smatrajo te gospodarske panoge enakovredne ostalim in vidijo samo eventualne izgube nekaterih gostišč, ne vedo pa, da so prav ta izpolnila vse obveznosti do družbe in da praktično izgube nimajo. Razen tega pa ne upoštevajo dejstva, da so še mnoge neizkoriščene možnosti, ki bi dajale prenekateremu Bohinjcu zaslužek in povečevale narodni dohodek. Tudi tukaj bo društvo imelo dovolj dela: pritegniti k sodelovanju slehernega domačina! **J.**

Skrb za turizem v Kamniku

Turistično društvo v Kamniku je imelo v ponedeljek sejo, na kateri so sklenili, da bo v začetku junija v Kamniku turistični teden. Razpravljali so o ureditvi Prašnikarije, ki nudi kaj žalostno sliko. Potrebno bi bilo izdelati idejni načrt za ureditev dvorca in okolice v turistično središče. Markirali bodo staro turistično pešpot ob levem bregu Bistrice od mekinjskega mosta mimo Jeranovega do betonskega mosta v Stranjah, s čimer bo turistom prihranjena dolgočasna hoja po prašni cesti ob zidu smodnišnice.

Vsa turistična področja imajo že reliefno karto, le Kamnik je še nima. Večino teh kart je izdelal kamniški občan Ivan Selan, ki je pripravljen vzeti v delo tudi karto za kamniško turistično planinsko področje. Kartograf Selan je mišljenja, da bi bila ta karta njegovo najboljše delo kot plod dolgoletnih izkušenj. Tudi letos so glavna ovira finančna sredstva, ki jih Turistično društvo ne more nikjer dobiti. Čudno pa je, da bi prav v Kamniku, središču turizma in industrije, ne našli razumevanja za tako delo, ki ima trajno in praktično vrednost. **Z.**

BASEN O KRIMINALU

Pripetilo se je to v „Ribniku“

BILO JE TO v daljnji preteklosti, ko se človek še ni razvil do take stopnje kot danes, ko so živeli še manj razviti organizmi.

Njih življenje je bilo vedno — borba za obstoj.

Te živalice, ki so živele in še danes žive v vodi, so prišle do spoznanja, da je v slogi moč. Ugotovile so, da jih je iz dneva v dan več, medtem ko je bil njih življenjski prostor vedno enak. Kaj storiti?

Izvedele so, da jih v drugih mlakah, ribnikih in morjih ni toliko in da je tam življenje, čeprav ne tako pestro, kljub vsemu lagodnejše in mirnejše.

O svojem težavnem življenju so razmišljali prav vsi: ponosni raki, ki so bili vedno pripravljeni svojo voljo uveljavljati s trdimi kleščami, vitke ribe, ki niso dopuščale razprav o modni H-liniji, tečne pijavke, nemirne vodne bolhe, skrivnostne školjke, hitre jegulje, poskočne žabe in še mnoge druge vodne živalice.

Sklenile so: osnujmo skupnost, ki bo skrbela za to, da bodo naši tovariši in tovarišice, ki nimajo možnosti nadaljnjega obstoja, odhajali tja, kjer jih ni dovolj.

Rečeno — storjeno.

Za ta sklep vodnih prebivalcev so izvedeli še nekateri na suhem in brž prosili, če se lahko tudi oni pridružijo tej skupnosti, češ da je tudi njih na kopnem preveč. Tako so pristopile še ptice-pevke, želve, nekateri plazilci, počasni polži. Se nekateri bi se jim radi pridružili, vendar vseh niso sprejeli.

In tu se šele začne pričujoča drama.

Čas: Preteklost. Scena: 20.000 milimetrov pod vodo sredi alg. Režiser: »Ribnik«. Razsvetljava: Finančna devizna in tržna inšpekcija; nastopajoči: ribe, raki, žabe, bolhe, pijavke, jegulje in drugi bolj ali manj pomembni statisti.

—o—

Pod vodo je bilo tako kot običajno. Nihče jih ni nadlegoval. Le tu pa tam je priplaval mimo vodni pajek in ko je videl resne obraze nastopajočih, jo je brž odkuril.

»Dragi gostje«, je zagrgral rak, ki je menil, da je najbolj poklican prevzeti vodstvo, »zbrali smo se z namenom, da ustanovimo izvozno skupnost.«

Žlobudrajočega aplavza ni bilo slišati.

»Mislim, da je prav, če najprej izvolimo vodstvo, ki bo znalo vedno in povsod pravilno zastopati naše interese in se bo znalo boriti, prav v vsaki mlaki, za kar najboljši dobrobit nas vseh,« je nadaljeval rak in škarje so se mu od ponosa ter

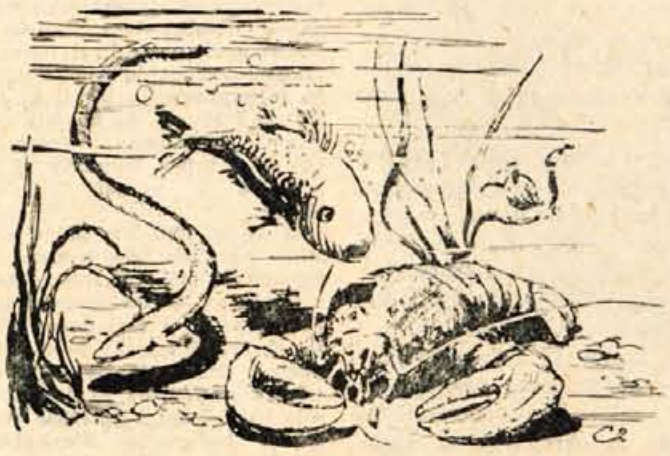

zadovoljstva širile in krčile. »Se strinjate?«

Ni počakal, da bi mu vsi pritrdili.

»Koga predlagate za voditelja?« se je namuznil.

Vsi kot eden, so predlagali njega.

»Prav!« je zaškrtal s škarjami. »Upam, da boste zadovoljni z menoj. Toda — da ne boste rekli, da nisem demokrat — izvolimo še delavski svet. Imate kak predlog?«

Molk. Nihče se ni zganil.

»Potem bom predlagal jaz. V delavskem svetu naj bodo: žaba, jegulja in bolha.«

Soglasno in z globoko počaščenostjo izvoljenih, je bil predlog sprejet.

Začelo se je... Kljub temu, da se niti sami niso počutili dovolj sposobne za tako delo, kar se je pozneje tudi izkazalo. Z delovnim poletom so nameravali nadoknaditi pomanjkljivo strokovnost.

Rak (beri: direktor) je plaval od ribnika do ribnika in iskal piratov in možnosti za uspešno uveljavljanje svoje izvozne skupnosti. Doma pa je pustil, da ga ją med njegovo odsotnostjo nadomestovala pijavka (beri: računovodja). In resnici na ljubo — razumela je svoje delo.

Organizirala je vrsto zbiralnih postaj. (Kako kruto). Najpomembnejša je bila vsekakor tista v slavonski vasi (beri: Bački Palanki). Odkupovalcem je dala široka pooblastila in zavidne možnosti zaslužka. Se danes dolgujejo odkupovalci 32 milijonov goldinarjev za še neobračunane akontacije, ki so jih prejeli.

Toda kaj zato. Pijavke to ni bolelo. Raka, ki je bil venomer na poti in kar naprej barantal (nič hudega, če je bilo to tudi v lastno škodo), tudi ni nič pekla vest, ko si je zaračunaval previsoke potne stroške v morskih biserih. Rad je pokukal tudi na vodno gladino in se popeljal z vodnim taksijem. Kaj zato, če je v preteklem stoletju uporabil zase in za svoje poslovne prijatelje nad 800.000 dinarjev, samo za prevoze z vodnim taksijem.

In če se že pelješ, zakaj ne bi pokukal v vas in se ustavil pri kaki školjki. Širokogruden, kot je po svoji naravi, ni pustil nikomur nič plačati.

»Oprostite, užalili me boste, če boste karkoli plačali,« je ljubeznivo opomnil vsakogar, ki mu je hotel vzeti prednost.

Ni vrag, da so ga imele školjke rade, saj je samo pri eni zapravil nad 30.000 dinarjev in to v nekaj dneh.

Ko se je vračal s svojih potovanj, je doma mirno zaspal in prav nič ga ni pekla vest.

Pijavka pa je medtem doma krepko delala. In če je delala več kot je bilo treba, je dobivala za to plačilo. Vendar, niti ribe niti jegulje pijavki niso verjele, da res toliko dela. In če tudi bi, si ne bi smela zaračunavati takih zneskov.

Da bi ji bilo delo doma lagodnejše, je začela graditi nekatere prepotrebne prostore. In spet: kaj zato, če ni bilo dovolj denarja, saj 'ga bo že nekje dobila. Za ta dela ni najemala svojih tovarišic, marveč druge znance (beri: privatne obrtnike). In, če še velja pravilo: »Roka roko umiva,« potem bo tudi ona svoj piskrček pristavila.

Trgovina je »lepo« napredovala...

—o—

Rak se je nekoč po dolgem potovanju vrnil domov. Vse je našel v najlepšem redu. In čutil je dolžnost, da o svojih uspehih poroča kolektivu.

»Tako, tovariši,« je zamrmral. »Videl sem v drugih ribnikih veliko lepega in koristnega. Tudi...«

V govorniškem zanosu ga prekine jegulja: »Kako si pa trgoval«?

Bolha brž pristavi: »Koliko denarja si pa porabil za potovanje?«

Rak je postal od presenečenja in jeze ves zaripel v obraz, češ kako si upajo sploh pisniti. Izbruhnil je: »Kaj pa vas to briga! Ali vas je kdo kaj vprašal?«

Obmolknili so. Nihče ni nič več zinil. In tudi pozneje so raje molčali, saj so vedeli, da nimajo nobene besede. Rak pa je dokončal svojo povest...

Drama sicer še ni končana. Do kulminacije so jo že pripeljali, manjka le zaključni prizor... Luči še vedno gorijo...

—o—

Oder je pripravil

I. Ausec

Kolektivno bodo zavarovali plemensko živino

V nedeljo je bila v Podnartu redna letna skupščina Kmetijske zadruge, katere se je udeležil tudi zastopnik OZZ Kranj tov. ing. Mastnak.

Poročila, ki so jih podali predsednik in poverjeniki odsekov, pričajo, da je KZ Podnart zelo delovna. Vanjo je vključenih 79 članov, od katerih je 70 kmetov. Zadruga ima za 4,264.000 dinarjev osnovnih sredstev. V preteklem letu je imela19,500.000 dinarjev prometa, 16% več kakor v letu 1954, odkupa pa za 1,700.000 dinarjev ali 195% več kot v letu 1954.

Zelo aktiven je bil v preteklem letu sadjarski odsek. Z dvema motornima, tremi prevoznimi in tremi prenosnimi škroplinicami so pri prvem zimskem škropljenju oškropili 75% sadnega drevja, pri drugem in tretjem pa nekaj manj. Uspehi niso izostali. Statistika je pokazala, da so pridelali precej več zdravega sadja. Priznanje za uspešno delo zaslužijo tudi strojni, gozdarski in živinorejski odsek. KZ je med letom organizirala tudi več predavanj in enodnevnih tečajev, od katerih je najbolj uspel tečaj za konserviranje mesnin.

Na občnem zboru so sprejeli tudi sklep o kolektivnem zavarovanju plemenske živine. 55,5% zavarovalnine bodo plačali lastniki, ostalo pa zadruga. Sklad za prostovoljno razpolaganje so razdelili v sklade in med drugim predvideli 200.000 dinarjev za podporo organizacijam, predvsem pa za kulturno-prosvetne namene. Novi upravni odbor so zadolžili, naj resno razmišlja o možnosti gradnje lastnih poslovnih prostorov, katerih zadruga nima. Ob zaključku so izvolili pripravljalni odbor za ustanovitev sekcije mladih zadružnikov. **C. R.**

Glas naših bralcev

Pismo pismonoše iz Poljanske doline

Prav je, da tudi iz naše doline včasih kaj napišemo, čeprav bolj poredko. Se prav posebno pa se mi zdi primerno, da se oglasi kdo iz vrst poštnih uslužbencev, ki imamo največ posla z vašim poltednikom.

Naročnike »Glasa Gorenjske« obidem dvakrat tedensko po vaseh in zaselkih. Lahko rečem, da je postal vaš list pri nas najbolj domač, ker je preprost in nam prinaša novice z Gorenjske. V decembru lanskega leta se je prav na področju naše pošte prijavilo lepo število novih naročnikov, k čemur smo pripomogli z lepo vzpodbudno besedo prav mi — pismonoše. Z vso napetostjo smo pričakovali tudi izid nagradnega žrebanja v preteklem mesecu, ki pa se je za Poljance slabo obneslo. V naši dolini se je sreča nasmejala le enemu naročniku, ostale pa sem moral potolažiti, da bo drugo leto bolje.

Od časa do časa slišim razen pohval tudi kritične pripombe o vašem listu. Nekateri tarnajo, da je ponedeljkova številka premalo obsežna, drugi zopet, da je v njej preveč športa in podobno. Jaz si mislim, da je vse potrebno, saj ima vsakdo svoje želje. V splošnem pa moram reči, da so ljudje z listom zadovoljni, da pa so najbolj pogrešali podlistka, s katerimi ste jim zdaj ustregli.

Ob koncu pa še malo o kulturnem življenju na deželi. Tudi na tem področju smo v naši dolini precej delavni, saj skoraj ni nobene nedelje brez kulturne ali zabavne prireditve. V Poljanah in v Sovodnju imamo že dlje časa redne tedenske kino predstave, ki jih ljudje z zadovoljstvom posečajo. Preteklo nedeljo pa smo nastopili z zgodovinsko igro »Plavž«. Dne 29. aprila bo občinski odbor SZDL priredil veliko »Tombolo«, katere dobiček je namenjen za nabavo kino projektorja.

Za danes končujem in vas lepo pozdravljam

Andrej Fortuna,

POPRAVEK

Okrajna zadružna zveza Kranj izjavlja, da kritika na strojnika KZ Voklo, ki je bila objavljena v 26. številki letošnjega »Glasu Gorenjske« ne zadeva sedanjega strojnika te zadruge, pač pa Malovrh Antona, ki je bil strojnik v letu 1953. Seveda zveza ni zadovoljna s stališčem sedanjega strojnika, ki nasprotuje realnim cenam strojnih uslug in je mišljenja, da bo članstvo odslej mlatilo s cepci in žagalo na roke, kar je tendenčno zavajanje kmetovalcev.

Z ozirom na to, da nobeden od članov Upravnega odbora niti z eno besedo ni zavrl člana, ki je blatil našo družbeno ureditev, v tej točki ne čutimo dolžnosti do kakršnegakoli popravka.

Uprava OZZ

Iz Javorij nad Škofjo Loko

V Javorjah nad Škofjo Loko imajo že dlje časa svoje kulturno-umetniško društvo »Anton Ažbe«, v okviru katerega aktivno deluje dramski odsek. Nedavno so uspešno uprizorili veseloigro »Kurentova nevesta«. Delo so morali na željo občinstva nekajkrat ponoviti. Za preteklo nedeljo so tamkajšnjim gledališkim obiskovalcem zopet napravili presenečenje in jih razvedrili z novo premiero.

Pa tudi sicer je v tem kraju živahno. Predvsem se vnemajo za komunalno dejavnost. Tako so pred nekaj leti zgradili svojo elektrarno, ki jim je omogočila, da je v Javorjah in okoliških vaseh zasvetila težko pričakovana električna luč. Gradbeni odbor je sprva imel precejšnje težave zaradi nesložnosti nekaterih interesentov, ki so spočetka stali ob strani. Vendar so tudi to premostili. Danes so vsi hvaležni vztrajnemu gradbenemu odboru, pri katerem je bil najbolj delaven predsednik Franc Tavčar. Prebivalci so obnovili in povečali osnovno šolo, zgradili dvorano za kulturne prireditve in napravili marsikaj za lepši zgled svojega kraja.

Ustanovili bomo tudi sekcijo mladih zadružnikov, ki bo zainteresirala mladino za plodnejše delo tudi na tem področju. Zato bo nedvomno poskrbel mladinec Janez Stanovnik, ki se je pred kratkim vrnil s kmetijsko gospodarske šole v Poljčah. S svojim strokovnim znanjem bo skušal na domačem posestvu doseči koristne rezultate sodobnega obdelovanja zemlje. S tem bo lahko dokazal, kako pomembno je za vsakega mladega gospodarja obiskovanje enoletne gospodarske šole.

C. Z.

Naznanjamo žalostno vest, da je umrl

JANEZ BURNIK

upok. Železarne Jesenice.

Pogreb bo 21. aprila ob 16. uri iz hiše žalosti.

Jesenice, 19. aprila 1956.

Žalujoča žena Fani, sinova Janko in Jože, hčerka Žana, snaha Ljuba, zet Edo in ostalo sorodstvo.

Prva smrtna nesreča v valjarni 2400

Valjarna 2400 na Javorniku, ki je zrasla po osvoboditvi, v času svojega obratovanja od leta 1949. še ni zabeležila težje ali smrtne nesreče. Nesrečen slučaj ali nepravilnost pa jo je zahtevala v noči od ponedeljka na torek. Ko je prišel **Franc Grilc**, ki je bil zaposlen v valjarni 2400, na nočno delo, je šel v prostor pod strojnico, kjer je visoko napetostni razdelilnik. Iz neznanega vzroka se je povzpel na zaščitno ograjo in prišel v stik s 500 voltno električno napetostjo in postal žrtev nesrečnega slučaja oziroma neprevidnosti. Na kraj nesreče je prišla v nekaj minutah komisija, ki je ugotovila, da je vsaka pomoč brezuspešna, ker je bil ponesrečeni na mestu mrtev. Strojnik Grilc je bil prepeljan na stroške podjetja v Smokuč, kjer je bil v sredo popoldne pokopan na pokopališču v Rodinah. Pogreba se je udeležilo lepo število sodelavcev iz valjarne 2400. Ponesrečeni je bil star 31 let in zapušča ženo z malim otrokom.

U.

Tako ni mogoče več delati

„Tudi mi smo ljudje“

Se preden zjutraj zapiskajo tovarniške sirene šest, že je zbrana gruča ljudi pred leseno barako Tajništva za socialno skrbstvo in zdravstvo ObLO Kranj onstran visečega mostu na Planini. Tako čakajo v vrsti do osmih, desetih in dvanajstih dopoldne. Kdor pride prepozno, mora naslednje jutro vstati še bolj zgodaj. To čakanje se vleče že od lanskega decembra dalje.

Ob osmih, ko prihajajo uslužbenci na delo, se komaj prerinejo do vrat. Ozek, majhen hodnik je v trenutku natrpan z množico. To je »čakalnica«. Pa ko bi bilo vsaj prostora za vse! 200 ljudi se ne more zriniti vanj, zato jih mora precej ostati zunaj. — Pozimi so zmrzovali na prostem, ko je termometer kazal tudi 15 stopinj pod ničlo. Uslužbenci so prav tako delali v mrzlih pisarnah. Pa tudi sicer so delovni pogoji v teh neprimernih prostorih zelo težki. Treba bi bilo nastaviti nove moči, pa so sobice premajhne in se že sedaj stiskajo v njih.

Miniaturna pisarna, v kateri je referent za delo in še en uslužbenec, meri komaj 2 × 3 metre. Ta dva uslužbenca sprejemata vsak dan nad 150 strank. Zrak v uradu je težak in zatohel. Kadar so stranke mirne in disciplinirane, še nekako gre — neredko pa se zgodi, da vderejo v urad in nihče jih niti zlepa niti zgrda ne spravi več v vežo. Vsi hočejo biti prvi na vrsti. Najnevljudnejši obkladajo uslužbence z žaljivkami vseh kategorij.

V takih pogojih res ni mogoče vzdržati in tudi delovni učinek ni tak kot bi moral biti. Dogaja se, da ženske omedlevajo, kar v zadušljivem prostoru ni nič čudnega. Uslužbenci so poskušali že vse mogoče, da bi izboljšali to neznosno stanje. Čakalcem so razdelili številke, da bi prihajali v urad po vrstnem redu. Tudi to ni pomagalo. Tisti, ki prvi dan niso opravili, so se javili z zaporednimi številkami naslednje jutro. Tedaj pa so se jim postavile po robu stranke, ki so prišle pred njimi in niso imele številk. Prišlo je celo do telesnih obračunavanj in ob tolikšni nedisciplinitranosti so uslužbenci klicali na pomoč celo Ljudsko milico.

Nič bolje ni v pisarni referenta za zdravstvo. Tja hodijo noseče matere, invalidi NOB, bolniki itd: »Tudi mi smo ljudje«, pravijo. Radi bi sedli, pa še za stanje komaj najdejo prostora. Nad 500 stalnih podpirancev zahaja tja in vsakokrat se znajdejo v gneči na hodniku.

Zadnji čas bi že bil, da bi Občinski ljudski odbor Kranj poskrbel za nove prostore, v katerih bo lahko zaposlil več uslužbencev. Delo bo šlo tako hitreje od rok in strankam ne bo treba toliko čakati. Marsikdo, ki potrebuje samo nakazilo za delo, bi lahko opravil v dveh minutah, pa ga stranke ne spustijo naprej, ker vstopajo vsi pri istih vratih. Tudi nezaposlenim, ki prejemajo oskrbnino in se morajo javljati na tajništvu za socialno skrbstvo enkrat tedensko ali vsakih 14 dni, ne bi bilo treba več čakati v vrsti cele dopoldneve. Vsakdo bi opravil pri svojem okencu, in to v najkrajšem času.

Občinski ljudski odbor se menda že dogovarja z vojaškimi oblastmi za izpraznitev nekdanjega župnišča. Te prostore pa bo treba adaptirati in jih v prvi vrsti dodeliti socialnemu skrbstvu. Dokler pa to ne bo urejeno, bi bilo prav, da se tudi stranke vedejo bolj disciplinirano. S spodobnim ponašanjem bodo olajšale delo oziroma čakanje sebi in uslužbencem.

J. O.

Od petka do petka

V preteklem tednu so oživele dvorane Ljudske skupščine Slovenije. Zasedati so začeli skupščinski odbori, da pripravijo družbeni plan in proračun za letošnje leto.

Novi organi državne uprave

Razen živahne razprave v odboru za proračun in v gospodarskih odborih, je bila izredno zanimiva razprava v odboru za organizacijo oblasti in uprave. V tem odboru je predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher obrazložil predlog zakona o upravnih organih. Takoj v začetku je tovariš Kraigher poudaril, da se s tem zakonom ne uvaja ničesar novega v naši ustavi. Zmotna so tudi mnenja, da to pomeni ponovno večjo centralizacijo državne uprave in povečanje upravnega aparata. Gre le za urejanje stvari, ki jih pri prehodu na novo organizacijo oblasti še nismo uredili. Gre za to, da se uredi navpična povezanost organov državne uprave. Gre tudi za povečanje strokovne kvalitete in samostojnosti inšpekcij.

Ko je govoril o konkretnih spremembah v državni upravi, je poudaril vlogo novih republiških državnih sekretariatov in sekretariatov Izvršnega sveta. Pripomnil je, da bo vzpostavitev sekretariatov pri Izvršnem svetu omogočila, da se bo le-ta razbremenil reševanja drobnih dnevnih problemov. Omenil je, da predvideva zakonski predlog namesto dosedanjih dveh republiških svetov (za prosveto in kulturo ter za zdravstvo in socialno politiko) 4 svete, in sicer za šolstvo, za kulturo in prosveto, za zdravstvo, za socialno varstvo. Zakonski predlog tudi določa, da je za predsednika sveta lahko imenovan član Izvršnega sveta. Novi zakon teži tudi za okrepitvijo in boljšo organizacijo ter močnejšo vertikalno povezanostjo finančne službe.

Priprava proračuna LRS

Živahno je bilo tudi delo obeh odborov za proračun. Na skupni seji sta poslušala oba zbora obrazložitev predloga proračuna, ki sta jo podala član Izvršnega sveta Viktor Avbelj in državni sekretar za proračun dr. Danilo Dougan. Predlog letošnjega proračuna predvideva 8 milijard 91 milijonov dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. V tej vsoti so obseženi dohodki iz gospodarstva v višini 7 milijard 51 milijonov dinarjev, dohodki od prebivalstva v višini 879 milijonov dinarjev, dohodki od republiških uradov in zavodov v višini 55 milijonov dinarjev in ostali dohodki, ki bodo znesli 106 milijonov dinarjev. Izdatki pa so predvideni takole: za negospodarske investicije 1.360,000.000 dinarjev, osebni, operativni in funkcionalni izdatki repub. organov in zavodov 4.152,512.000 dinarjev, dotacije finančno samostojnim zavodom 319,488.000 dinarjev, dotacije družbenim organizacijam in društvom 400 milijonov dinarjev dotacije skladom 1.175,000.000 dinarjev, proračunska rezerva 280 milijonov dinarjev, dotacije ljudskim odborom 404 milijone dinarjev.

Praznik železničarjev je za nami

15. april so gorenjski železničarji dostojno praznovali

15. aprila, pred 36 leti je vstal revolucionarni delavski razred kot en mož v boj za svoje politične in gospodarske pravice proti tedanjemu nacionalnemu zatiranju in neenakopravnosti. V tistem času so tudi železničarji dosegli višek v boju za boljše življenje in za večje pravice s tako imenovanim »Protokolom« — dogovorom. Na številnih zborovanjih in s številnimi resolucijami so zaman zahtevali, da bi določbe tega protokola oblast spoštovala. Prvi opomin takemu postopanju je bila stavka železničarjev v Srbiji na timotski železnici, ki ni dala zaželenih rezultatov. Voditelje stavke so zaprli, železnico pa je prevzela v upravo vojaška oblast.

15. aprila 1920. leta pa je prišlo v Ljubljani do končne in najveličastnejše železniške manifestacije — do protestnega zborovanja. Po vsej Jugoslaviji je obstal železniški promet in počival dobrih 14 dni. Nad 50 tisoč železničarjev se je dvignilo proti nasilju takratne vladajoče buržoazije. Stavkujočo množico je morala zadržati vojska in žandarmerija. Na Zaloški cesti so odjeknili streli. 14 manifestantov, med njimi 9 stavkujočih železničarjev, je zgubilo svoja življenja, nad 70 pa je bilo ranjenih.

Stavka je bila sicer udušena, toda tiste notranje sile, ki je vodila delavski razred v borbo za boljše življenje, ni mogel nihče zatreti. S še večjo, srditejšo in neizprosnejšo borbo je delavski razred, med njimi seveda tudi železničarji, dokončno izvojeval svoje pravice z revolucijo v letih 1941—1945.

15. april je ostal železničarjem v svetlem spominu. Zato ga skušajo vsako leto čim dostojneje proslaviti.

Gorenjski železničarji se vedno spominjajo teh žrtev. Vsako leto imajo številne prireditve, katerih tudi letos ni manjkalo. Z raznimi prireditvami so železniški kolektivi gorenjskih postaj pričeli to pot že s 1. aprilom. Medtem ko so uredili železniške postaje kar najlepše, so imeli razna tekmovanja za prvake posameznih kolektivov in tekmovanja med kolektivi. Razen tega so si ogledali nekatere najmodernejše naprave, ki jih imajo že železniške postaje na Gorenjskem, prav tako pa so si ogledali tudi nekatera druga podjetja. Tako je kolektiv kranjske postaje obiskal tovarno »Savo« v Kranju in Železarno na Jesenicah in Javorniku.

V teh dneh pa so železničarji položili tudi številne vence na grobove in spomenike padlih talcev in borcev, ki so žrtvovali svoja življenja za lepšo prihodnost in se skušali tako najdostojneje oddolžiti njihovemu spominu. Zaključna prireditev vseh gorenjskih železničarjev pa je bila preteklo nedeljo na Jesenicah. Z vseh železniških kolektivov so se zbrali delegati na slavnostni akademiji v Domu TVD »Partizan«. **FaBo**

Ali bodo dogradili cestni predor skozi Ljubelj

Že vsa leta po vojni se rešuje to vprašanje na sestankih z avstrijskimi komisijami. Toda do rešitve ne pride. Pretekli ponedeljek se je znova sestala jugoslovansko - avstrijska komisija na Ljubelju, ki je ugotovila, da je predor treba nujno dograditi in s tem preprečiti naraščajočo škodo. Ni krivda Jugoslavije, da se zadeva zavlačuje in nastalo je vprašanje, če morda graditve ne ovirajo nekateri tujsko prometni pridobitni krogi onstran meje. Jugoslavija ima pripravljena vsa sredstva in z gradnjo lahko takoj začne. **J. V.**

Mladina se navdušuje za skupno delo

Preteklo nedeljo se je zbralo v internatu na Zlatem polju nad 100 mladink in mladincev. Mladina terena je imela prvi skupni sestanek z dijaki internata. Sestanek je bil sklican na pobudo terenske organizacije SZDL Zlato polje.

Mladinci pogosto mislijo, da so člani organizacije LMS samo tako dolgo, dokler so v službi. Svoj prosti čas uporabljajo kakor vedo in znajo, to pa jih mnogokrat pripelje na slabo pot. Sedaj upamo, da se to ne bo dogajalo več v tolikšni meri. Na sestanku so se največ menili o tesnejšem sodelovanju med mladino in o oblikah skupnega dela. Upravnik internata tov. Klojčnik je obljubil vso pomoč. Mladinci s terena bodo prihajali v internat igrat šah in obiskovali bodo pevske vaje. Sodelovali bodo lahko tudi pri folklorni skupini in na razpolago jim bo igrišče za odbojko. Lahko si bodo ogledali vse filme, ki jih bodo predvajali v internatu. Ob nedeljah bodo hodili z dijaki na skupne izlete. Na sestanku so izvolili tudi poseben odbor, ki naj bi skrbel za povezavo mladine s terena in tekstilne šole. Ob zaključku so člani kulturno-umetniške skupine izvedli pester program. Mladina se je razšla zadovoljna in v upanju, da bo svoj prosti čas odslej koristneje izrabila.

Sestanek na Zlatem polju je pokazal, kako naj organizacije na terenu navežejo šole in podjetja in tako olajšajo delo pri vzgoji mladine. Zlasti je treba pohvaliti mladinski aktiv »Iskre«, ki se je povezal z mnogimi vasmi in poskrbel za čim tesnejše zbližanje mladine iz tovaren z vaško mladino.

Nace Pavlin

Š · sodišča

Surov dolgoprstnež z zapaki

Viktor Ober je bil zaposlen kot poklicni gasilec v Železarni na Jesenicah in bi kakor drugi tovarniški delavci s svojo plačo lahko pošteno preživljal sebe in svojo družino. Tovariš Ober pa je bil drugačnega mišljenja ter se je že leta 1949 podal na nepošteno pot priložnostnih tatvin.

Najprej se je lotil koles, ki jih je najraje izmikal izpred gostiln. Enega je ukradel pred gostilno Mulej na Potokih, dva celo iz veže pred neko drugo gostilno in na vesti ima že najmanj 6 tatvin koles. Doma jih je predelaval in prodajal. Zadovoljil pa se ni samo s kolesi, ampak je svojo nepošteno dejavnost posplošil. Nekemu upokojencu s Koroške Bele je ukradel kanarčke, tovarišici B. A. z Jesenic zlato verižico in dežni plašč, v Mostah pa je ponoči, ko se je peljal skozi vas, ukradel zajce. Razen naštetih tatvin poljskih pridelkov v bližnji in daljni okolici mu je prišel prav tudi ročni voziček, ki ga je izmaknil neki starejši ženi pod Kočno. V Kranjski gori je izpred hotela odpeljal sanke in jih ima še sedaj doma. Ko je upravljal s tovornim avtomobilom trgovskega podjetja na Jesenicah, si je prisvajal tudi bencin in olje ter si z istim vozilom pripeljal domov bukova drva, ukradene v Soteski. Tovarišu Antonu Brlecu z Jesenic je Ober ukradel kar 40 gramofonskih plošč.

Razen navedenih dejanj je v svoji surovosti več ljudi fizično napadel ter neki stranki celo grozil s požigom. Svojo ženo je zverinsko pretepal,tako da je ta v lanskem avgustu iz obupa hotela napraviti samomor. Popila je lužni kamen in zdravniki so ji v zadnjem trenutku rešili življenje. Še sedaj ima težke posledice in je za delo nesposobna. Žene se je hotel tudi znebiti. Imel je razmerje z mlajšo žensko in se v zadnjem času zadrževal večinoma pri njej. Obtoženi Ober je večino svojih dejanj že priznal ter čaka sedaj v okrajnih zaporih na zasluženo kazen, ki ga bo morda le spametovala.

Anica Guzelj je bila zaposlena v trgovskem podjetju Koloniale Bled kot poslovodkinja v poslovalnici št. 5 v Sp. Gorjah od 6. 8. 1955 do 27. 2. 1956. V tem kratkem času je imela 3 inventure s strani uprave podjetja. Pri prvi je bilo stanje v redu, pri drugi, na dan 31. 12. 1955, je bil primanjkljaj 21.824 dinarjev, pri tretji, na dan 27. 2. 1956, pa je ta znašal že 32.912 dinarjev. Primanjkljaj je vsekakor smatrati za poneverbo, saj je imenovana svojevoljno opustila uporabljanje registrske blagajne in vodenje paragonskih blokov. Tudi iztržnih pol ni redno vodila in tako onemogočila vsako kontrolo. Iz tega se jasno vidi, da se je na vse to naprej pripravila, ker sicer navedenih stvari ne bi opustila. Na škodo potrošnikov je navijala cene ali pa goljufala pri tehtanju. V ilustracijo naj povemo primer, ko je prodajala olje po 34 din dražje za liter, čeprav bi tega morala prodajati tudi na kg. Drugi primer je, ko je stranki izdala vrečo moke, v kateri je bilo 6 kg manj, kakor je je stranka plačala. Pralni prašek je prodajala po 110 din, čeprav bi ga morala po 90, mast za čevlje pa po 60 namesto po 48 din, itd.

Poslovanje tudi sicer ni bilo v redu, saj je lokal tako zanemarila, da so se zaredile v njem miši in podgane. Tudi obratovalnega časa se ni držala. Imenovana je spretno izrabljala zaupano ji službeno mesto, navijala cene in s tem oškodovala neposredno potrošnike. O vsem, kar si je neupravičeno prisvojila in o njenem celotnem poslovanju bo izreklo končno besedo sodišče.

gorenjske bodice

Moj poklic je pa res nehvaležen, ko se vsak teden sproti komu na smrt zamerim. Zadnjič sem se v Železnikih že nameraval zaposliti v delavnici Kmetijske zadruge Martinj vrh, pa me je kolega pobaral: »Saj spioh nisi kvalificiran, vzeli bi te kvečjemu za pisarniškega uslužbenca. V zadnjih letih čutimo stalno potrebo po novih močeh. Drugače ti pa ne bo slabo in ob nedeljah, državnih in cerkvenih praznikih boš lahko nabiral še snov za bodice«.

Toda vodilnega položaja ne maram, posebno, koder je preveč zmede v hiši, zato sem še nadalje ostal pri starem poklicu.

Tudi na Dan železničarjev nisem pozabil. Izkoristil sem nedeljski popust in se odpeljal na zaključno proslavo na Jesenicah. Do dveh zjutraj sem sedel v Fizkulturnem domu in ga po malem na zob dajal. Spanec me je »matral« že prej, pa me je bilo sram oditi, ko je pri sosednji mizi 5-letni fantič v družbi starejšega tovariša in tovarišice še ob enih popolnoči tako »brihtno« opazoval zaključne točke slovesnosti.

V Tržič pa ne grem, odkar sem se zadnjič prehladil. Nogometaši imajo tam garderobe in umivalnice samo zase, za nas goste je pa kar Bistrica dobra. Verjetno njihove prhe niso tako mrzle, pa se bojijo, da sicer ne bi šli »pomirjeni« domov. Toda lahko bi že vedeli, da sem hladen Gorenjec in mi kri ne zavre tako hitro.

Zadnjič sem vam, dragi bralci, razlagal tudi o pekovskem loparju, na katerega sem naletel pri oprezovanju okoli stranišča Smučarskega doma na Joštu. Kasneje sem se prepričal, da je ta lopar že odslužil svojemu namenu in da ne bom delal komu krivice, vam danes svečano izjavljam: »Za peko kruha imajo v domu nov lopar, shranjen na primernem mestu in je torej zadeva v najlepšem redu.«

Kot Kranjčan sploh, sem seveda tudi jaz zelo kulturen človek. Zajemam kulturo z veliko žlico ob vsaki priliki: kadar pridejo v Kranj pred platno filmski diveži ali če gostuje Fregoli Reta in drugi veliki umetniki — coprnki. Dolgo pa že nisem tako nasankal, kot prejšnjo sredo, ko sem pritekel zvečer v Prešernovo gledališče. Le pomislite, samo Koprčani so gostovali in še s tako grdo igro o »gospodih«. Kar strah me je bilo, tako poredko smo bili posejani po dvorani, še bolj pa sram, saj je vsa elitna premierska publika lepo pametno ostala doma. Se sreča, da ni bilo med nami nobenega Luke, kot v Celju, da bi nas v zahvalo za našo naivnost še obrenkal kar po lestvici od vrha do najdolnje »štapne«.

Za kulturo nikoli preveč!

VAŠ »BODIČAR«

Zgodovinsko branje 8

Železarstvo na Gorenjskem

Slavko Smolej : Železarske Jesenice

Z izgradnjo moderne martinarne, ki so jo pognali v pogon delavci - martinarji z Jesenic dne 5. novembra 1913 s prebodom martinove peči, in valjarne v Škednju, v neposredni bližini plavžev, je KID združila pri morju vse vroče obrate, na Gorenjskem pa je pustila predvsem one obrate, ki jih je gnala vodna sila. Na ta način so na Jesenicah začeli izkoriščati predvsem vodno moč — in pa seveda tradicionalno pridnost in izkušenost delavstva Jeseniške doline, ki so ga le slabo plačevali.

Iz tistih časov hrani Tehniški muzej na Jesenicah zanimivo knjižico, ki so jo vodili v odpremnem skladišču izvoznega blaga v jeseniški tovarni. V njej je nešteto raznih nalepnic, s katerimi so opremljali izdelke, ko so jih izvažali z Jesenic domala na vse kontinente sveta. Na Kitajsko so izvažali predvsem žičnike in vlečeno žico, na Japonsko fino žico in žičnike, dober odjemalec pa je bila tudi Indija, kamor so izvažali žeblje in žičnike. Razen tega se je izvoz usmerjal tudi v Turčijo, v Italijo, Perzijo, kolonije v Afriki in južno Ameriko. V Evropi so bila važna področja za izvoz: Srbija, Bolgarija in Grčija. V Turčiji je KID registrirala tudi svojo varstveno znamko »Sava«. Pri izvozu pa se je posluževala še varstvenih značk starih gorenjskih fužin: Zoisovih z imenom »Zois«, Ruardovih s črko »R« in tržiških s črko »D«. Te tovarniške žige je KID imela registrirane tudi v Avstriji, Nemčiji in pri mednarodnem uradu za zaščito industrijske svojine v Bernu v Švici.

Po dograditvi drugega plavža v Škednju se je gibala proizvodnja vseh obratov KID ta kole:

Poslovno leto	Grodlja ton	Jekla ton
1908—1909	105,987	60,062
1910—1911	96,000	63,060
1913—1914	119,308	76,834
vojna:		
1914—1915	53,167	45,028
1915—1916	6,334	41,340
1916—1917	—	41,660
1917—1918	—	19,209
1918—1919	—	14,870
1920—1921		12,587
1929—1930		60,777
1930—1931		56,647
1931—1932		50,980
1937—1938	49,810	135,595
1939—1940	47,656	146,402

V istem obdobju je KID izvažala naslednje količine naslednjega blaga:

Gorenjske železarne

pločevine ton	valjanega železa ton	žice in žičn. ton	palčast. železa ton
3.585	5.138	5.960	—
918	4.396	7.268	—
1.693	4.745	7.599	—
2.971	—	4.579	7.237
2.051	—	6.283	6.196
4.052	—	7.019	4.062

Do leta 1920 je na Gorenjskem narasla zemljiška posest KID še za 10 ha, skupno pa je to leto obsegala zemljiška posest delničarjev KID 1528 ha 71 a in 76 kvadrat. metrov.

Poglejmo še razpredelnico čistega dobička in izplačanih dividend, ki so jih delničarji KID — kakor so navedli v svojih letnih poročilih — iztisnili iz žuljevih rok zaposlenega delavstva v Gorenjskih železarnah. v Škednju in v Bistrici v Rožu od l. 1902 dalje:

Poslovno leto	Čisti dobiček		Dividende
1902/1903	796,392 kron	37 krajcarjev	500.000 kron
1905/1906	1,583.724 kron	45 krajcarjev	700.000 kron
1910/1911	1,502.510 kron	41 krajcarjev	700.000 kron
1912/1913	2,048.527 kron	58 krajcarjev	900.000 kron
1915/1916	1,171.290 kron	26 krajcarjev	900.000 kron
1920/1921	2,082.075 kron	80 krajcarjev	900.000 kron
1925/1926	601.402 din	46 para	225.000 din
1930/1931	4,689.130 din	22 para	675.000 din
1931/1932	2,301.653 din	69 para	
1936/1937	5,630.437 din	32 para	
1937/1938	13,489.119 din	75 para	6,750.000 din
1938/1939	16,793.951 din	79 para	9,000.000 din

Od leta 1932 do leta 1937 delničarji KID niso dobivali izplačanih dividend, zato pa so po 6 letih premora leta 1938 prejeli desetkratno izplačilo. Naslednje leto pa so si med seboj razdelili še 9 milijonov. Ta denar je ustvarilo delavstvo v jeseniški in javorniški tovarni. Upravni odbor KID tudi v letih 1932 do 1937 ni ostal brez nagrad; letno so si med seboj razdelili od din 180.000.— do 225.000. Tudi v letih 1938 do 1939 so si razdelili med seboj razen dividend še dvakrat po 360.000 dinarjev.

Leta 1930 je znašalo premoženje lastnikov KID nad 74 milijonov dinarjev. Leta 1935 je naraslo nad 191 milijonov din. Tik pred drugo svetovno vojno, leta 1940, pa je bilo ocenjeno že nad 285 milijonov dinarjev.

Mnogim deželam je doba industrializacije prinesla blagostanje. Za slovensko zemljo, vsaj za prve čase, tega ne moremo trditi. Slovenci v oni dobi nismo imeli domačega denarnega bogastva. Na Slovenskem smo imeli le obilo garačev brez zemlje, ki so nosili naprodaj svoj delovno silo tujemu gospodu, da jo je izkoriščal po mili volji. Nemški bančni in industrijski kapital si je v imperialistični sili na naši zemlji nagrabil ogromne zemljiške komplekse, postavil si je tovarne, v njih pa uvedel, jerob, delovni red, ki je terjal domala vojaško disciplino, vdano poslušnost in slepo pokorščino. Delavec, ki bi se upiral izkoriščanju, »da bi šuntal« — kakor so gospodarji KID zapisali v delovnem redu iz leta 1892 — bi bil takoj odpuščen. Kdor je bil odpuščen, pa je moral v šestih dneh izprazniti tovarniško stanovanje, če je stanoval v tovarniški kasarni ali baraki.

Važna letnica osveščanja delavske razredne zavesti v Jeseniški dolini ni samo leto ustanovitve KID, leto 1869. Še važnejša je letnica 1889, ko je kapitalistična KID začela s koncentracijo obratov razstresenih gorenjskih fužin na Jesenicah, s tem pa tudi delavstva. Ko je leta 1890 pogorela še fužina v Bohinjski Bistrici, in ko so z letom 1888 začeli opuščati fužino na Dvoru na Dolenjskem, se je pričelo preseljevanje fužinskega delavstva iz navedenih krajev, z namero, da se naseli pri nastajajoči industriji na Jesenicah — Savi. Razen slovenskega življa je prišlo takrat na Jesenice tudi fužinsko delavstvo ter razni strokovnjaki - mojstri iz Koroške, Stajerske, Sudetov ter iz Nemčije, s seboj pa so prinesli v takratno patriarhalno življenje na Savi razredno delavsko zavest ter zavest delavske skupnosti.

Potujoče ljudstvo

Gostovanje gledališča Slovenskega Primorja v Kranju

Pretekli teden so gostovali v Prešernovem gledališču v Kranju koprški gledališčniki. Na svoji turneji, na kateri so ali še bodo obiskali vse večje kraje v Sloveniji, so se predstavili kar s tremi deli iz letošnjega repertoarja. Pokazali so Aleksandra Modrića dramaturško spretno, čeprav pod močnim Krleževim vplivom napisano zgodovinsko dramo NA DNU KELIHOV, letos že tretje hrvatsko dramsko delo, ki je doživelo prvo izvedbo na slovenskem odru; slovensko priredbo sproščene Držičeve renesančne komedije DUNDO MAROJE in izvirno slovensko vojno dramo Vasje Ocvirka SREČNO, LJUDJE! Vsekakor dovolj, da si o dejavnosti koprskega gledališča ustvarimo dovolj jasno sliko.

To gledališče je potujoče, vozi se po Primorskem in Koprskem iz kraja v kraj, igra danes pred najhvaležnejšim občinstvom, ki si ga more igralec želeti, in jutri pred ljudmi, katerim je gledališče še malo poznano in se nanj šele privajajo.

Od nekdaj je potujoče gledališče pastorek med stalnimi teatri, član, ki ga ostala družina ne šteje za povsem sebi enakega in na katerega radi gledajo nekoliko zviška. Gostje iz Kopra so — če nič drugega — dokazali, da niso nikakšen potujoči teater direktorja Strizeja, da je vzvišeni molk oficialne prestolniške kritike kaj neumesten; dokazali so, da se prav dobro zavedajo okolja in prostora, v katerem delujejo, in kulturne naloge, ki jim jo ta prostor nalaga.

Videli smo gledališče, ki ne hlasta za enodnevnimi senzacijami, ki pametno pretehtava med hotenjem in zmogljivostjo in ki zna pravilno izmeriti povprečno kulturno raven svojega občinstva. Tem kriterijem je prirejen njihov letošnji repertoar, v katerem prevladuje domača, slovenska in jugoslovanska dramska literatura.

Maloštevilna igralska družina še ni enotno ubrana; zato je še premlada, sestavljena iz dokaj raznorodnih elementov, različnih igralskih sposobnosti in strokovne izobrazbe. Njen igralski izraz je še tipajoč, neprečiščen, često okoren, toda zmeraj iskren. Odlikuje ga simpatična prizadevnost in resno hotenje po nadaljnji rasti: lastnosti, ki krepko odtehtajo marsikatero slabost.

Zato je gledališče Slovenskega Primorja povsod dobrodošel gost in je prav, da se je tokrat predstavilo vsej Sloveniji.

F. B.

Ob začetku pomladanske turneje Prešernovega gledališča

Prešernovo gledališče ima v letošnji sezoni za seboj že blizu 120 predstav. Lep del teh predstavljajo gostovanja. Z jesenskimi obiski je gledališče posredovalo gorenjskemu podeželju Kreftove »Celjske grofe« in obnovljeno pravljično igro »Pastirček Peter in kralj Briljantin«. V Škofji Loki in v Železnikih pa smo gostovali tudi z Othellom. S slednjim bomo obiskali še ostála občinska središča. Na vseh večjih odrih pa bodo naši ljubitelji iz podeželja deležni še jubilejne predstave prvega slovenskega izvirnega dela, ki so ga zaigrali pred devetdesetimi leti kranjski gledališki pionirji. Na tiste odre, predvsem manjše, kjer ne bi mogli gostovati z že omenjenima uprizoritvama, se bomo potrudili z Ocvirkovo komedijo »Tretje ležišče«. »Bratovščina Sinjega galeba« je zaradi tehničnih razlogov neprimerna za gostovanja. Prav gotovo bo podeželska publika z veseljem sprejela Cankarjevo »Pohujšanje v Dolini Šentflorjanski« (to delo se pravkar študira) in z enakim zanimanjem komedijo Luisa Chazzeja pod naslovom »Kolera«. Če k temu dodamo še pravljično igro »Janko in Metka«, bodo posamezni kralji imeli dovolj pestro možnost izbire.

Gostovanja, dasi so naporna, nudijo našemu ansamblu lepe možnosti, da pride v dotik s pristno, nepokvarjeno gledališko publiko, ki tako iskreno joče in se smeji, da vsi brez razlike po vsakem gostovanju doživimo spoznanje, da naš trud in napor nista zaman. Gostovanja nas prepričujejo o velikem poslanstvu, ki ga je gledališče imelo pri oblikovanju kulturnega obličja vseh narodov. Nabite dvorane v Železnikih, Gorenji vasi, Škofji Loki, Radovljici, Cerkljah, Tržiču, Kropi in drugih krajih, kamor hodimo v goste, so najlepši dokaz, da je ta cilj možno doseči.

Rado Jan

Tudi Jeseničani jih ne bodo pozabili

Ansambl mladega gledališča je bil deležen velikega priznanja tudi na Jesenicah. V ponedeljek zvečer se je zahvalil gostom za umetniški užitek, ki so ga nudili jeseniškemu gledališkemu občinstvu, upravnik jeseniškega mestnega gledališča Stane Jagodic in jim izročil v znak priznanja lovorjev venec. Za pozornost, ki so jo bili koprski gledališčniki deležni na Jesenicah, pa se je zahvalil direktor gledališča za Slovensko Primorje v Kopru tov. Venturini. Občinstvo je zahtevalo na oder tudi režiserja Srečka Tiča, ki je postavil temelje jeseniškemu gledališču, mu dolga leta režiral in opravlja danes važno kulturno poslanstvo v mladem koprskem gledališču kot režiser, inscenator in igralec. Goste je pozdravil tudi predsednik upravnega odbora Mestnega gledališča na Jesenicah prof. Šifrer, jim čestital k doseženim uspehom, jih še povabil na Jesenice in obljubil gostovanje jeseniškega gledališča v Kopru.

KABUKI

ONOE SHOROKU II
(1913)

Vsak narod ima v svoji kulturi nekaj, kar je posebno značilno zanj. In posebnost japonske gledališke kulture je Kabuki. To ni gledališče v našem smislu besede, ampak je nekakšna mešanica drame, baleta in glasbe, zlita v čudovito harmonijo. Korenine kabukija segajo daleč nazaj v dobo Heinan (782—1180), razbohotil pa se je najbolj v 17. in 18. stoletju ter je še danes eden najlepših biserov japonske kulture.

Pred deveto premiero v Prešernovem gledališču

Za uvod v množične svečanosti za osemdesetletnico rojstva prvega poklicnega umetnika in socialističnega pisatelja Ivana Cankarja bodo uprizorili v Prešernovem gledališču v soboto 21. aprila njegovo farso »Pohujšanje v Dolini Šentforjanski.«

Uprizoritev je pripravil Miloš Mikeln, izvirno sceno Mile Korun, kostume Milena Kumer-Matulova, koreograf Pino Mlakar.

O naših lutkah

Lutkovno gledališče na Primskovem se bori z velikimi težavami

Slovensko lutkarstvo uživa v svetu velik ugled. In ne zaman. Ljubljansko lutkovno gledališče uprizarja res visoko kvalitetne predstave in ima razen češkega lutkovnega gledališča v Pragi najboljši marionetni oder v Evropi. Toda to velja samo za Ljubljano. Ostala slovenska lutkovna gledališča vsa bolj ali manj životarijo, kajti cene dobrim lutkam so precej visoke. Posledica tega so skromne lutkovne garderobe preprosto izdelane in okorne lutke, ki lahko napravijo le zelo omejeno število gibov. Res je sicer, da ima vsako gledališče nekaj »železnih« lutk, ki sčasoma postanejo tako popularne, da si brez njih ne bi mogli predstavljati nobene lutkovne igrice. Toda to sta lahko samo dve ali tri lutkovne figure.

Take težave ima tudi lutkovno gledališče »Svobode na Primskovem. Ustanovljeno je bilo pred dvemi leti, vendar se število lutk v tem času še ni povečalo. Društvo prijateljev mladine in domača »Svoboda« sta pomagala gledališču le ob nastanku. Gledališče ima 30 lutk, od katerih jih samo 10 brezhibno hodi in premika roke, drugega nič. Kje so še ostali gibi? Pri premikanju rok se slišijo vijaki, kar gledalce moti. Te napake se ne morejo odpraviti čez noč, toda »Svoboda« bi prav gotovo sčasoma našla tudi sredstva za pomoč lutkarjem. Njihova sekcija je najplodnejša v društvu. 17 uprizorjenih iger v dveh letih ni tako malo, zlasti če upoštevamo, da sezona traja le dobre tri zimske mesece. Letošnja sezona je zaključena. Upajmo, da bodo lutkarji prihodnjo zimo zaigrali že z novimi lutkami.

Mito Trefalt

Kako je bilo z „Dundom Marojem“ v Loki

Loški igralci so zbrali zelo neprikladen čas za uprizoritev komedije »Dundo Maroje«, kajti prav sedaj si »osvaja mesto grof Monte Christo« in skupina »Artus« privablja s svojimi čarovnijami. Tako je gledališču ostalo le majhno število stalnih obiskovalcev. Kljub slabemu obisku pa so se igralci zelo potrudili in uprizorili eno najbolje igranih komedij na loškem odru.

Renesančna komedija že s svojim slogom zahteva svoj način igranja. Režiserju **Francu Finžgarju** je uspelo oživiti dobo, ko se je človek otresel srednjeveške mistike in pričel uživati tostransko življenje. Posebno dobra je bila kolektivna igra (pri prejšnjih predstavah smo jo pogrešali), množični prizori s svojo hrupnostjo in smehom so bili odlični in nam pričarali košček italijanskega življenja.

Branko Berčič, ki smo ga bili doslej navajeni gledati kot tragičnega junaka, se je tokrat neverjetno prilagodil stilu igranja in spretno vodil, razpletal in zapletal komedijo do srečnega konca. Za njim ni zaostajala **Poldka Štigliceva**, v čustvenosti in glasovnih finesah pa mu je bila enakovredna. V oživitev te tipično molierovske figure je kot služkinja Petruniela vložila ves svoj temperament. Pri tej galeriji uspelih zaslug ne smemo pozabiti zelo dobrega **Jožeta Klobovsa** kot Popivo. Morda je bil včasih preveč ironičen, kljub temu pa režiser ne bi mogel izbrati boljšega. **Janez Debeljak** je zaigral Bokčila in doživel aplavz pri odprti sceni, kar se redko zgodi v Loki. Njegov razvoj v karakternega igralca gre strmo navzgor. Šele letos je pričel igrati, pa bi ga že pri vsaki predstavi pogrešali. Pri tej predstavi bi bil lahko še boljši, če ne bi požiral končnic, medtem ko se je dialekta že otresel. Z nosilcem naslovne vloge **Francem Kovačem** sta gledalcem izvabila največ smeha. Dober je bil posebno v prvem dejanju, le včasih si začutil pod starčevsko kožo mlajšega človeka. Kovač je menda v Loki edini igralec, ki se zna tako dobro prilagoditi različnim likom in temperamentom. Samo ena primera: Matajev Matija in Dundo Maroje. Režiser je tudi sam zaigral Uga Tudeška zelo posrečeno. **Julka Jenkova** pa je bila dobra v prizorih, ko odbija svoje oboževalce, v prizorih, ko jih zapeljuje in vabi, pa je pokazala premalo čustva in topline. Od manjših vlog naj omenim **Guzelja** in **Primožiča, Božičevo** (le več neposrednega čustva bi pričakovali od nje) in **Zvezdano Zadnikovo.** Vsi so precej pripomogli k uspehu.

Scena **Pavla Žaklja** se je podredila režijski koncepciji in je bila zelo dobra, nekaj novega: oder celo brez glavne zavese, stopnice na oder, prihod igralcev skozi dvorano, igranje v predodrju itd. Glasba in petje je bilo včasih premalo slišno, sicer pa je poživilo predstavo. Vsem, ki so sodelovali pri predstavi, želimo le še več publike, kajti vsakomur bo lahko žal, če si ne bo ogledal te dobre komedije.

„STATISTIKE DOKAZUJEJO - da danes mladina še nima enakih možnosti za izobraževanje - Učiteljišča so se preživela, uspehi zadnjih let so bili klavrni“

Naše uredništvo se je obrnilo na nekatere prosvetne delavce na Gorenjskem, naj nam v zvezi s predlogi za reformo obveznega in učiteljskega šolanja napišejo, kakšno je njihovo mnenje o tej reformi. Danes priobčujemo sestavek tovariša Janeza Kavarja, šolskega upravitelja v Križah.

V obilici vprašanj, ki so v zvezi z reformo šole, je gotovo najbolj aktualno vprašanje enotnega obveznega šolanja za vso našo mladino. Okoli tega vprašanja je največ razpravljanja. Eni to misel zagovarjajo, drugi jo odklanjajo in navajajo razne pomisleke, češ da je to nemogoče. **Morda se motim, imam pa vtis, da enotno obvezno osemletno šolo odklanjajo predvsem intelektualistični krogi.** Med drugimi pomisleki navajajo našo gospodarsko zmogljivost, različno sposobnost in nagnenja učencev, prezgodnjo ali prepozno usmerjanje mladine v določene poklice, pomanjkanje učnega kadra, boje se, da bo z uvedbo enotnega obveznega šolanja nivo izobrazbe mladine do 15. leta padel, da različno okolje v katerem naša mladina živi, ne more dati vsem enake izobrazbene možnosti in razgledanosti.

Mene pa ravno ta zadnji ugovor najbolj moti. Sem popolnoma za to, da se vsej mladini da enako možnost izobrazbe, pa naj potem že živi v Prekmurju, pod Blegošem ali pa v Ljubljani. Vsi smo enakovredni državljani in vsi moramo imeti enako možnost izobrazbe. Kako to izvesti, je drugovrstno vprašanje. Vsi vemo, da trenutno to ni mogoče, toda načela je treba osvojiti, četudi reforma ne bo izvedena čez noč, ne povsod istočasno, niti ne samo za par let.

Da danes vsa naša mladina praktično nima enakih možnosti za izobraževanje, nam dokazujejo statistike o tem, iz katerih slojev in krajev je največ mladine na višjih šolah. To so predvsem otroci meščanov in uslužbencev — delavske in kmečke mladine je prav malo, kot da med njimi ni nadarjenih in sposobnih. Če mestno in industrijsko okolje da tej mladini morda nekoliko več civilizacijske razgledanosti, ji prav gotovo da mnogo manj razredne socialistične zavesti. Če bo šlo tako naprej, se bojim, da bomo vzgojili neke vrste novo buržoazijo, morda nekoliko drugače pobarvano, dvomim pa, da iskreno socialistično. Zato — enotno obvezno šolo vsej naši mladini — dati vsem enake možnosti za vstop v življenje. Družba pa naj skrbi, da bo te možnosti prej ali slej ustvarila.

Za vse mora biti enotna osemletna šola temelj nadaljnjega izobraževanja ali podlaga za opravljanje poklicnega ročnega dela!

Kolikšno, kakšno naj bo to znanje in kako naj si ga mladina pridobi, je dovolj temeljito obrazloženo v elaboratu Komisije za proučevanje šolstva. Končno besedo pa bodo imeli sestavljalci učnih načrtov in pa učiteljstvo, ki bo te učne načrte izvajalo.

IZOBRAZBA UČITELJSTVA

Današnje učiteljišče dela isto napako, ki se očita tudi sedanji obvezni in srednji šoli — učencev ne usposobi in ne vzgoji za samostojno nadaljnje izobraževanje, iskanje in usposabljanje. Izkušnje z abiturienti učiteljišč zadnjih let so precej klavrne in dokazujejo, da se je učiteljišče preživelo. Sicer ne gre posploševati, vendar naj nam bo tisto, kar je pred časom prinesla »Mladina« — Mladi učitelji pišejo — dovolj svarilen znak. Če bi ti mladi učitelji prinesli iz učiteljišča več znanja, večjo duševno aktivnost in več spoštovanja do vzgojiteljskega poklica, potem ne bi tako ponižujoče pisali o svojem življenju.

Če z osemletno obvezno šolo postavljamo stopnjo splošne izobrazbe za stopnjo više, potem je treba tudi učiteljevo izobrazbo dvigniti. Edina rešitev je torej — za vsakega učitelja popolna gimnazija, potem pa pedagoška akademija. Pred pol stoletja je bilo učiteljišče »pribežališče grešnikov« — slabih dijakov. Naj bi sedaj ne postala pedagoška akademija spet to. Če slab inženir skazi stavbo, je pač toliko in toliko dinarjev škode. Če pa človek brez dovoljnega znanja in poklica šušmari 35 let med mladino, je pa škoda neprecenljiva. Ne samo pedagoška akademija, tudi izbor kandidatov je važen. Da pa bi šli na pedagoško akademijo res najboljši, je pa treba materialno in družbeno dvigniti ugled prosvetnega delavca.

Razprava teče tudi o tem, ali je za učitelje, ki bodo poučevali v nižjih razredih, tudi potrebna pedagoška akademija? To vprašanje se mi zdi čisto odveč. Nihče ne bo mogel biti dober učitelj, kdor ne bo šel skozi vse razrede in poznal snovi in šolskega dela na vseh stopnjah. Končno pa, popolnih osemletk na vseh šolah še dolgo ne bo, ponekod zaradi majhnega števila učencev nikoli. Tako bo moral učitelj poučevati snov nižjih in višjih razredov. Učitelj, ki bo prišel v nek kraj, ne bo nastavljen tja samo za nižje razrede, temveč tudi zato, da bo dvigal prosvetno raven kraja, torej opravljal isto delo izven šole, kot njegov tovariš iz višjih razredov.

Če bo enotna šola, bo morala biti tudi izobrazba učiteljstva enotna.

Načela, ki jih je izdala Komisija za proučevanje šolstva, so rezultat širokega razpravljanja in temeljitega premisleka. Želeti bi bilo, da bi se čimprej uresničila!

Zdaj je zares zadnji čas!

Knjižna zbirka Kmečke knjige se je po slovenskih kmečkih domovih tako priljubila, da jo poznajo in cenijo povsod.

Lanskoletna zbirka je bila v nekaj tednih razprodana. Mnogi naročniki, ki so z naročilom zavlačevali, so ostali brez nje. Krivdo za to morajo pripisati sebi, ker je niso pravi čas naročili.

Letošnje leto je založba Kmečka knjiga pripravila za knjižno zbirko skrbno izbran program. Svojim naročnikom bo dala:

1. Koledar Kmečke knjige za leto 1957. Koledar, v katerem najde uka željan človek domala vse, kar ga zanima, bo to leto še bogatejši in pestrejši. Prinesel bo zlasti mnogo poučnega gradiva z vsega sveta.

2. Anton Ingolič: Ugasla dolina. Povest priljubljenega slovenskega pisatelja bo bralce brez dvoma zadovoljila zavoljo živahno opisanih dogodkov in krepkega prikazovanja ljudi.

3. Dr. Bogo Grafenauer: Zgodovina slovenskega naroda III. zvezek. Naši kmečki ljudje radi bero zgodovinska dela. Mirno jim lahko povemo, da bo Grafenauerjeva »Zgodovina« najobširnejše in najpopolnejše napisano delo, kar jih je po vojni pri nas izšlo. V zadnjih dveh ali treh zvezkih, ki jih bo napisal prof. dr. Metod Mikuž, bo zajet tudi čas od prve svetovne vojne do najnovejših dni. »Zgodovina slovenskega naroda,« bi morala zares najti mesto v slehernem kmečkem domu.

4. Ing. Franc Adamič: Obnova našega sadjarstva. Med vojno in po nji so zajele naše sadjarstvo težave. Sadovnjake bo treba obnoviti, sadjarstvo bo treba dvigniti na sodobno raven. Knjiga docenta inženirja Adamiča Franca bo nepogrešljiv svetovalec in prijatelj vsem sadjarjem, ki iščejo izhoda iz težav.

Vse štiri knjige bodo naročniki prejeli za 300 dinarjev že meseca novembra.

Ker traja rok prijav samo še do 1. julija, ne odlašajte z naročilom, da ne boste ostali brez tako dragocenih knjig.

Naročila sprejema
Založba Kmečka knjiga
v Ljubljani, Miklošičeva c. 6.

Prešernov zbor bo gostoval v Žireh in Gorenji vasi

Po uspelem gostovanju v Kamniku in Trbovljah, bo moški pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja pod vodstvom Petra Liparja gostoval v nedeljo, 22. aprila ob 15.30. uri v Gorenji vasi, ob 19.30 pa v Žireh. Upamo, da se bo občinstvo polnoštevilno udeležilo tega pomembnega koncerta našega najboljšega moškega zbora.

Ali že veste?

Vem, da se po vseh šolah pridno že nekaj časa pripravljate na praznik 1. maj in na spominski dan, ki ga bomo obhajali danes teden, to je na 27. april — petnajsto obletnico ustanovitve OF. Znano vam je, da so pred 15 leti podjarmili fašistični osvajalci vso Jugoslavijo, razkosali slovensko zemljo in slovenski narod ter tako pritisnili pečat na tisočletno suženjsko zgodovino slovenskega naroda.

Morda pa **še ni znano vsem,**

da so naš narod to pot fašistični zavojevalci zapisali smrti,

da so nas izganjali z rodne grude, zapirali, streljali in uničevali vse, kar je bilo zavednega in slovenskega,

da so jim pa pri tem pomagali domači izdajalci; posvetni in cerkveni veljaki,

da pa se je velik del slovenskega delavnega ljudstva temu početju uprl, se zgrnil okoli Osvobodilne fronte, ki je združevala vse poštene delavce, kmete in izobražence,

da je ta organizacija zajela poslednjo slovensko, hrvatsko, jugoslovansko vas, združila tako milijone in tisoče zavednih Jugoslovanov v močno vojsko, ki je že leta 1941 započela neizprosen boj proti vsem sovražnikom,

da so člani OF sklenili na prvih tajnih sestankih, da bodo z vsemi silami pomagali uničevati nemške in italijanske fašiste,

da se bodo z vsemi silami borili za osvoboditev in združitev vseh Slovencev,

da bodo čuvali bratstvo in enotnost vseh Jugoslovanov,

da bodo čuvali bratsko zvezo Slovencev in drugih Jugoslovanov z vsemi svobodoljubnimi narodi,

da je OF skrbela za to, da so v partizanske čete odhajali vedno novi borci,

da je z denarjem in raznimi drugimi potrebščinami podpirala partizanske edinice, širila med ljudmi napredne časopise, ljudstvo opozarjala na izdajalce in se borila in delala na tem, da bi kmalu zasijala svoboda,

da pa je bil ta boj, ki ga je vodila Osvobodilna fronta nad štiri leta proti okupatorju zelo težak in je zahteval mnogo, nad milijon sedem sto tisoč žrtev,

da se vseh teh žrtev in herojev spominjamo s hvaležnostjo v srcu, saj so le oni pripomogli, da smo maja meseca leta 1945 postali svobodni, da so bile uničene fašistične podivjane sile in okupator izgnan za vse čase iz naše zemlje,

da...

VELIKO POTOVANJE

Vas Razdrto ni bila velika. Pri Čukovi bajti so imeli muca. Črn je bil kot dimnikar, le oči so se mu svetile ponoči kakor dva ogla. Najraje je spal na zapečku, pa ga je nekoč spodila dekla Mica z burklami: »Lenoba mačja, samo spal bi, seveda, namesto, da bi miši lovil.«

Globoko užaljen se je splazil muc na svisli in premišljeval o svoji žalostni usodi ter se jezil na Mico. Naveličal se je neprestano loviti miši. Vsega mu je že dovolj, ker se vsakdo lahko obregne vanj. Zato je sklenil, da odide po svetu. Saj miši je povsod dovolj, ni da bi morale biti baš iz Razdrtega. Prav nič ne pomišlja, temveč kar pri priči odrine na pot. Gre, gre prav počasi po domači vasi...

Tam, kjer zavije pot na desno, sreča psa. Toda pes ga ustavi in ogovori: »Nekam jezno se držiš, muc. Kam pa greš?« »Na veliko potovanje po svetu. Mica naj kar sama lovi miši z burklami, jaz jih ne bom več. Vsega sem se naveličal, veš. In zdaj grem.«

»Prav imaš. Veš, tudi jaz sem že vsega sit, s teboj pojdem. Ali me vzameš s seboj?« vpraša pes.

»Pojdiva!« odvrne muc. »V dvoje nama bo krajši čas.« In gresta, gresta oba prav počasi proti sosednji vasi. Spotoma prideta do mostu. Pod njim je v vodi plavala žagarjeva raca.

»Ga, ga, kam pa gresta?« je vprašala.

»Na veliko potovanje po svetu,« sta odvrnila oba hkrati.

»Joj, joj!« se je začudila njuni srčnosti. »Vzemita me s seboj!«

»Kar za nama!« je velel muc brez pomišljanja. »Nam vsaj ne bo dolgčas, če nas bo več.« In gredo. Muc koraka prvi, za njim stopa pes, a za tem se ziblje raca. Hodijo, hodijo počasi proti sosednji vasi.

Pa pridejo do plota. Na njem sedi petelin in se čudi nenavadnim popotnikom. »Kikiriki!« jih pozdravi in vpraša: »Kam pa greste?«

»Eh, kam,« reče muc; »tja, kjer ti še nisi bil; na veliko potovanje po svetu.«

»Ali smem z vami?« zaprosi petelin.

»Zakaj pa ne, če te veseli,« zamrmra muc. In šli so: muc, pes, raca in petelin počasi proti sosednji vasi na veliko potovanje. Pa pridejo do grma. Pod njim je ležalo jajce. »Vzemite me s seboj, dolgčas mi je tukaj,« je zaprosilo s slabotnim glasom. »Le pojdi!« povabi muc. In so šli: muc, pes, raca in petelin, za njim pa se je trkljalo jajce počasi, prav počasi proti sosednji vasi.

Pred mrakom pridejo že močno utrujeni do samotnega mlina. Mlinar je pravkar na pragu stepal vrečo, ko se muc moško ustopi predenj, rekoč: »Dober dan, mlinar! Mirni popotniki smo; gremo po svetu. Vzemite nas pod streho za to noč, lepo prosimo!«

Mlinar pa zmaje z glavo: »Prav rad, prav rad, a kaj, ko hodim še sam drugam spat. V mlinu vsako noč straši.«

»Nič zato,« se razkorajži muc.

»Nič zato, mi se ne bojimo strahu«, potrdijo ostali.

»Če je pa tako, lahko prespite v mlinu,« reče mlinar. Nato so šli drug za drugim v mlin. Ko so se razgledali, je pes odločil, da je muc zlezel na peč, petelin skočil na gred, raca je počepnila v kot, pes — čuvaj sam pa se je ulegel pod mizo. Le ubogo jajce dolgo ni vedelo, kam bi se dalo. Slednjič se je zatrkljalo pod peč, kjer je bil pepel in se je skrilo vanj. Vsak na svojem mestu so čakali, kakšen jim pride strah. Pes je predlagal naj bodo vsi lepo tiho. O pravem času bo on prvi zalajal, nato pa naj se vsi naenkrat oglasijo.

Ker so bili utrujeni, so kmalu drug za drugim zaspali. Le pes je ves čas gledal z enim očesom. Sredi noči pa se vrata odpro in v mlin prilomastijo strašanski razbojniki. Ker je bilo temno kot v rogu, ukaže poglavar enemu izmed njih, naj vzame vžigalice s peči in prižge

luč. Že tipa ta v temi, se dotika do peči, seže z roko po vžigalicah — tedaj pa ga opraska maček. Prestrašen izjeclja: »Nekaj je, nekaj je.« Poglavar jezno zarobanti: »Prižgite vendar luč!« Nato seže v temi po vžigalicah drugi, a kaj, ko leži tam nocoj muc, ki ga še huje opraska. Prestrašen zavpije ta: »Nekaj je, nekaj je!« Razljuti se poglavar: »Ali bo luč, ali ne?« in stopi sam k peči. Skloni se, da bi iz pepela izbrskal še tleč ogorek in otipa v njem jajce. Ubogo jajce se tako prestraši, da se od samega strahu razpoči. Beljak in rumenjak pomešana s pepelom brizgneta v razbojnika, ki prestrašeno zavpije: »Nekdo mi je v oči pljunil!« Tedaj pa zalaja pes, a za njim se oglasijo vsi v eni mah: muc zamijavka, petelin zakikirika in raca zagaga. Pes pa laja, da se razbojnikom ježijo lasje na glavi. Tako so se prestrašili, da so pri priči vsi zbežali.

Tekli so skozi temno noč po dolgi cesti in nemara tečejo še danes, ako se še niso ustavili.

Zelo se je zjutraj začudil mlinar, ko je našel v mlinu vse žive. Ne, niso bili vsi. Manjkalo je jajce.

»Le poglej!« se je pobahal muc, »kako so nas obdarovali.« Kajti na mizi so prestrašeni tolovaji pustili za celo gostijo mesa in raznih drugih dobrot.

Povabil je mlinar muca in njegovo druščino, naj ostane za vedno pri njem, toda vsi so se mu lepo zahvalili. Žalovali so za jajcem, ki je zanje dalo življenje. »Da ne bo nihče manjkal,« je rekel mlinar in prinesel iz shrambe drugo jajce ter jim ga dal. In tako jih je bilo spet pet, ki so znova krenili izpred mlina po beli cesti na veliko potovanje po svetu.

m-

Križanka

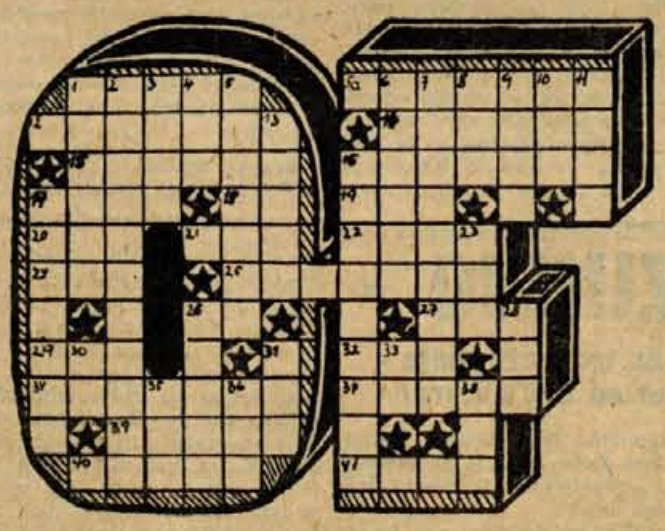

Vodoravno: 1. vrsta drevesa — 5a. prebivalec celine — 12. nasprotno od požet — 14. zgodovinsko mesto v Italiji — 15. napravljena iz ovsa — 16. naziv — član čebelje družine — 18. italijanski spolnik — 19. pritok Donave (Gor. Avstrija) — 20. znan otok v Kvarneru — 21. neprijetni zajedalci — 22. nasprotno od mlad — 24. osebni zaimek (3 oseba) — 25. besedičiti — 26. ime zadnje strune na violini — 27. žensko ime — 29. odpraviti se — 32. odžagati kos hloda — 34. kotanje v reki — 37. deležnik glagola najeti — 39. namera, nakana — 40. žuželka, ki prede mrežo — 41. vodna žival.

Navpično: 2. in 6. naziv množ. organizacije, ki je nastala ob začetku druge svetovne vojne — 3. stisnjena dlan — 4. del voza — 5. njiva, kjer je rasel lan — 7. vodja šole — 8. žensko ime — 9. pečine ob morju — 10. pomanjševalnica ženskega imena — 11. svojilni zaimek — 13. močan dež — 16. stavba, kjer tiskajo časopis — 17. igrati na trobento — 23. glavno mesto Italije — 26. šale — norčije — 28. ženski glas — 30. kazalni zaimek — 31. najožji sorodnik — 33. dva samoglasnika — 35. mesec — 36. nedoločni zaimek — 38. števnik.

IZ DEDKOVEGA NABIRALNIKA

Dragi cicibančki in pionirji! Nekam ste se polenili, pričakoval sem, da bo prišlo le več dopisov. No, za pol koša jih je le bilo in povem vam, da se je bilo kar težko odločiti, komu naj pripade nagrada. Šest dopisov sem kar zavrgel, ker niso bili podpisani, ostale sem pa prebiral in pretehtaval — in se je sreča tokrat nasmehnila tem-le:

Jožici Mesar
Darinki Praprotnik in
Silvi Vesna.

Vi sami še presodite, če sem dobro odločil.

PREVARA

Bilo je aprila leta 1945. Takrat so bile zadnje in najhujše hajke. Moja mama je šla na vezo s partizani. Ti so ji dali nekaj pošte, ki jo je morala nesti domov in jo oddati naprej. Toda kam spraviti pošto, da bi je Nemci in belogardisti ne dobili, če bi izvršili preizkavo. Imela je s seboj kolo in trileta bratca, da bi bilo manj sumljivo. Nekaj pošte je spravila v votlo ogrodje kolesa pod sedalo, nekaj pa jo je zložila v plenico in jo zatlačila bratcu v hlačke, ki jih je poprej malo zmočila. Ko je prišla do nemške policije, so ji sicer prebrskali vse, pošte pa niso našli. Zvečer so že na določenem mestu vedeli, kako naj razredijo partizanske čete in udarijo na sovražnika.

Praprotnik Darinka,
osnovna šola — Kranj

AKCIJA

Nekega dne med vojno so se tri dekleta, med njimi tudi moja mamica, odpravile na akcijo. Namenile so se pisati s kredo po zidovih parole proti fašizma. Ravno so šle po parku, ko so se pojavili nenadoma pred njimi fašisti. Ko so prišli do njih, so jih preiskali, ker krede niso mogle odvreči so jo stisnile v pest. Na srečo fašisti tega niso opazili in tudi pri njih niso našli ničesar. Ko so prišle za vogal bližnje hiše, so se od srca nasmejale, ker so tako srečno ušle nevarnosti. Nato so vesele nadaljevale z delom.

Silva Vesna,
3. a razr. osnovne šole

SPOMINJAM SE...

Bila sem še prav majhna, ko je v našo deželo pridivjal okupator. Vendar se še dobro spominjam strašne panike, ki je tedaj zavladala med ljudstvom. Nejasno se spominjam tudi grozot, o katerih so govorili tedaj ljudje. Kajti mi otroci smo kljub vojni živeli svoje malo otroško življenje, ko so solze in smeh vse v enem mehu.

Kljub temu pa se mi je vtisnil v spomin strašen dogodek, ki ga ne bom mogla nikoli pozabiti.

Neke noči, ko smo vsi sladko spali, nas je prebudilo strašno kričanje. Prihajalo je od naših najbližjih sosedov. Skozi okna pa je risal svetli plamen ognja peklenske sence po stenah sobe. Oče je planil v razsvetljeno noč, toda ko se je vrnil, je povedal, da so fašisti zažgali sosedovo hišo. Nihče ni smel poizkusiti gasiti, ker bi bil sicer takoj ustreljen. Niti reševati niso smeli. Čul se je obupen, v srce segajoč in skoraj nečloveški jok sosedove matere, ki so ji plameni upepelili najmlajše dete. Ko so fašisti odhajali, so odpeljali s seboj našega prijaznega soseda in starejšega sina, ki se je vedno rad igral z nami otroki, bil je komaj doraščajoč otrok, saj mu ni bilo niti osemnajst let.

Sosed se je vrnil domov tik pred osvoboditvijo, o fantu pa razen kratkega sporočila, da je v koncentracijskem taborišču, ni nihče nič vedel.

Minevali so prvi meseci po osvoboditvi. V deželo, kjer se je že vse na novo gradilo in se pravzaprav prebujalo novo življenje med ljudmi, je tiho prihajala jesen. In s prvimi jesenskimi dnevi se je vrnil sosedov sin. Ni prišel sam, pripeljal ga je nek tovariš, ki je potem nadaljeval svojo pot. Uboga soseda lastnega sina kmalu ne bi spoznala. Revež je bil slep in njegovo telo je bilo iznakaženo od strašnih muk in trpinčenj, ki jih je moral pretrpeti. Ko smo se ga otroci zopet privadili, smo ga radi vodili na majhen griček, odkoder se je lepo videlo na vse naselje. Tam se je nesrečni fant zasanjal in zrl preko zemlje, kot da v resnici vidi prebujenje novega življenja; a vendar ni videl ničesar, ni videl vstajenja domovine, za katero je toliko pretrpel, a je to občutil. Mi otroci pa smo jo videli, toda bili smo še premladi, da bi jo znali občutiti.

Jožica Mesar,
učenka II. r. VSTS

ZA DOBRO VOLJO

MOGOČNEJŠI

Znani boksar je stopil deževnega dne v hotel Evropo. Dežnika ni oddal v garderobi, ampak ga je vtaknil kar v stojalo. Da bi opozoril morebitnega tatu, s kom bo imel opravka, če ukrade dežnik, je nanj pripel listek: »Dežnik je moja last. Takoj se vrnem! Boksar Lop«, je še pripisal in odšel k obedu. Ko se je vrnil, dežnika ni bilo nikjer. Kot nadomestilo za izgubljeni dežnik je našel na kljuki pritrjen listek z naslednjo vsebino: »Dežnik je vzel rekorder na dolgih progah, ki se ne vrne več. Rekorder Tek — Tek«.

2

NA POLJANI

Pajek — krvoses jo zlobni
hoče umoriti
in za zajtrk tople njene
se krvi napiti.

Toda ona urno s cveta
je na tla skočila:
»Pomagajte, pomagajte!«
milo zaprosila.

Brž kobilica zelenka
na pomoč priskoči,
Lilijka pa v smrtnem strahu
ji na hrbet skoči.

Kakor vetrček jo nese
daleč čez poljane,
ob prelepem rožnem gradu
z Lilijko obstane.

Tu prisrčno jo kraljica
Roža je sprejela,
saj življenje ji Zelenka
njena je otela.

Klanjale so se dvorjanke,
klanjali dvorjani
in klicar je zbor oznanil
v slavnostni sobani.

DROBIŽ

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« iz Podnarta je v soboto in v nedeljo uprizorilo Klinarjevo igro »Plavž« v Zadružnem domu v Podnartu. Ponovili jo bodo še v nedeljo, 22. aprila. **B.**

Svet »Svobod« in prosvetnih društev okraja Kranj je med drugim priredil tudi godbeni tečaj v Kranju. Tečaj je pod požrtvovalnim vodstvom tovariša Gašperja Puharja, dolgoletnega predsednika kranjske godbe, v ponedeljek uspešno zaključil trimesečno delo. Tečaj je opravilo 28 mladih godbenikov iz Kranja, Tržiča in Šenčurja. Med njimi smo opazili tudi nekaj resničnih talentov. Tečaj je imel namen teoretično izpopolniti mlade godbenike, ki že delajo pri raznih godbah. Predavatelj tovariš Franc Jakopič, dirigent vojaške godbe iz Ljubljane, je s prikupnim in temeljitim načinom dela navdušil vse tečajnike tudi za teoretično izpopolnitev. Zato so sklenili, da bodo s tečajem nadaljevali jeseni. Ob zaključku so prejeli vsi knjižne nagrade. Vodji tečaja in predavatelju so se lepo zahvalili za njuno požrtvovalno delo. **B. D.**

Pred dnevi je bil v Predosljah občni zbor Zveze vojaških vojnih invalidov. Navzoči so bili tudi predstavniki ZK, SZDL, ZB NOV in drugih organizacij. Upravni odbor je podal izčrpno poročilo o delu, ki dokazuje, da je med članstvom in ostalimi organizacijami dobra povezava. V razpravi so posebno poudarili skrb za otroke padlih borcev NOV in govorili o pravilnejši delitvi pomoči Rdečega križa. Po izvolitvi novega upravnega odbora so sprejeli več sklepov za delo v prihodnosti. Med prvimi je skrb za otroke padlih borcev in pa čimprejšnja dograditev šolskih prostorov v društvenem domu. **L.**

V Vodicah olepšujejo prostor pred Zadružnim domom z okrasnim drevjem in zasipavanjem s peskom. Še bolje bi bilo, ako bi uredili park z zelenjem in cvetjem, ob stranskih stenah doma pa napravili prostore za parkiranje vozil.

V teh dneh se bo začel tečaj prve pomoči pod vodstvom medicinske sestre Vide Ljubičeve. Zanimanje zanj je veliko.

Dela na polju so v polnem teku. Zaradi slabega vremena bo setev zaostala vsaj za 3 tedne. Na državnem posestvu že razširjajo nasad malin, ki so se izkazale za zelo iskano in donosno blago. **—ml**

Kako je z nogometom na Jesenicah

Že nekaj let lahko opažamo, da z nogometom na Jesenicah ni nekaj v redu. Jeseniški nogometaši so pred leti v slovenskem nogometu nekaj pomenili. Bili so nevaren nasprotnik vsakomur. Toda pred leti je prišlo do prelomnice. Jeseniški nogomet je začel pešati. Nekaj časa je še igrala njihova najboljša enajstorica v prvi slovenski ligi, 1952./53. in 1953./54. leta v zahodni skupini slovenskega prvenstva, sicer ne prav z zavidljivimi rezultati, zdaj pa morajo tekmovati že drugo leto v Gorenjski nogometni podzvezi. No, marsikdo bi mislil, da je v tej konkurenci tekmovanja moštvo z Jesenic strah in trepet vseh klubov. Toda ta bi se motil. Čeprav je NK Jesenice na prvenstveni lestvici GNP trenutno tretji, kjer bo verjetno ostal do konca (z boljšo igro lahko zasede tudi višje mesto), ne moremo ocenjevati kvalitete jeseniškega nogometa, prav tako tudi ne ostalih moštev, ki tekmujejo v tej ligi, na podlagi rezultatov tega tekmovanja.

Dejstvo je, da jeseniški nogometaši že nekaj let niso zabeležili zmage, ki bi pomenila kaj več. Razumljivo je torej tudi, zakaj je morala potem iti njihova pot z višjega razreda tekmovanja do nižjega. Nerazumljivo pa je, kako do tega lahko sploh pride. Vemo, da je lahko temu vzrok samo eno: zanemarjanje mladine in pionirjev. Tako je bilo tudi na Jesenicah.

Pred leti je prišlo med starejšimi nogometaši do klubaštva, s tem do razdora, takratni odbor pa se ni brigal za vzgojo naraščaja. Da mora priti do padca v kvaliteti, če zapostavljamo mladino, zadostuje morda eno leto, Jeseničani pa so opustili delo z mladino in pionirji za še daljšo dobo.

KAKO KAŽE Z NOGOMETOM NA JESENICAH DANES?

Sedanji odbor nogometnega kluba je brez težav uvidel dosedanje napake in takoj pametneje zastavil svoje delo. Začel je pri najmlajših — pionirjih. Sicer je napake prejšnjih odbornikov težko popravljati, toda sedanji odborniki (menda je današnji odbor NK najboljši, kar jih je bilo po osvoboditvi na Jesenicah) so popravili že marsikaj. Tako je enajstorica mladincev v letošnjem prvenstvu po prvem delu tekmovanja brez izgubljene točke na prvem mestu. Najvažnejša naloga kluba v teh dneh pa je organizirati pionirski pokalni nogometni turnir po terenih, šolah itd. Na ta način bodo skušali navdušiti za to igro čimveč pionirjev in jih vključiti v delo kluba. Da pa bodo vzgojili na Jesenicah dober nogometni naraščaj, nam je dober porok tudi disciplina, ki so jo že uvedli v klubu. Volariča, enega najboljših gorenjskih vratarjev, so zaradi nediscipline že izključili. Prav tako so tudi v drugih primerih ukrepali najstrožje. V prihodnjih dneh pa bodo dobili po daljšem času še nogometnega trenerja iz Ljubljane.

Vse to kaže, da bodo na Jesenicah, če bodo nadaljevali z delom v nogometnem klubu tako kot so zastavili, kmalu prišli na zeleno vejo. Morda bodo dosegli prve vidnejše uspehe že čez dve, tri leta. Izkušnje v zadnjih letih pa jim bodo prav gotovo dober opomin in šola, da se v prihodnje kaj podobnega ne bo več pripetilo.

Še nekaj moramo omeniti. Brez pomoči, brez sredstev za najnujnejše rekvizite, tudi ni mogoče uspešno delati. Tako so jeseniški nogometaši dobili v preteklem letu vsega skupaj 5000 dinarjev dotacij, medtem ko so trenutno brez dinarja. Tudi v tem pogledu morajo Jeseničani nekaj pokreniti. Zato pa je poklican glavni odbor društva, ki bi moral nogometašem nuditi več podpore, čeprav ti danes ne zastopajo svojega društva niti v senci hokejistov, smučarjev ali namiznoteniških igralcev, odbojkarjev itd. Toda vedno je potrebno računati na prihodnost in na tako športno dejavnost, ki naj v svoje vrste vključi čimveč članov, predvsem pionirjev in mladincev. Le tako lahko šport da naši družbi tisto, kar od njega pričakuje, to je zdravega in močnega človeka. **FaBo**

SPORED NOGOMETNIH PRVENSTVENIH TEKEM GNP ZA NEDELJO, 22. APRILA 1956

Na Jesenicah ob 15.15 uri Jesenice : Bohinj, služb. Bogataj.

V Bohinju ob 10. uri Bohinj : Bled, pionirji, služb. Podbevšek.

Na Bledu ob 15. uri Bled : Mladost B, služb. Ulčar.

V Lescah ob 14. uri Prešeren : Tržič, mladinci, služb. Legat, ob 15.30 uri Prešeren : Triglav B, služb. Legat.

V Kranju igrišče Mladosti ob 14. uri Mladost : Naklo, pionirji, služb. Nande Jocif, ob 15. uri Mladost : Triglav, mladinci, služb. Nande Jocif.

V Tržiču ob 9. uri Tržič : Triglav, pionirji, služb. Ster.

V Šenčurju pri Kranju ob 15. uri Svoboda : Tržič, služb. Štefe.

V Škofji Loki ob 9.30 uri Ločan : Svoboda, mladinci, služb. Kalan.

V Medvodah ob 17. uri Medvode : Ločan, služb. Bohinje.

Dopisujte v „Glas Gorenjske"

OCENJEVALNA VOŽNJA

V nedeljo, 22. aprila, bo priredilo Avto-moto društvo Kranj ocenjevalno vožnjo na progi Kranj—Jezersko. Start bo v Kranju na Titovem trgu ob 9. uri dopoldne. Prijave se sprejemajo do 8. uri zjutraj na startnem mestu. — Vabimo vsa podjetja in ostale lastnike motornih vozil k sodelovanju. Za člane društva pa je sodelovanje obvezno.

USPEŠNO DELO AMD KRANJ

Avto-moto društvo v Kranju se živahno pripravlja na proslavo 10-letnice Ljudske tehnike. Skupaj z Okrajnim odborom Ljudske tehnike gradi veliko mednarodno dirkalno stezo na stadionu »Mladosti« v Stražišču. To nedeljo bo priredilo za svoje člane ocenjevalno vožnjo na progi Kranj — Jezersko. Prav posebno pa skrbi društvo za vzgojo novega vozniškega kadra. Pravkar zaključuje svoje delo spomladanski tečaj, ki ga obiskuje 45 tečajnikov.

Pretekli torek so si tečajniki ogledali delavnico »Agroservis« na Laborah in pogledali, kako praktično izgledajo posamezni deli avtomobila in motornega kolesa.

objave • oglasi

10.000 din nagrade dobi kdor preskrbi nameščenki večjo prazno sobo ali enosobno stanovanje v Kranju. Ponudbe poslati pod šifro »takoj ali pozneje« na Pp. 8 Kranj.

Kupim dolgo belo obleko za 8 letno deklico. Ponudbe na REŽEK, Tomšičeva 8, Kranj.

Prodam manjše posestvo z gospodarskim poslopjem v okolici Kranja. Cena po dogovoru. Naslov v upravi lista.

Prodam posestvo (3,5 ha obdelovalne zemlje in 5 ha gozda) v okolici Otoč na Gorenjskem. Ponudbe poslati na upravo lista pod »posestvo«.

Po ugodni ceni prodam stanovanjsko hišo. Naslov v upravi lista.

Prodam zazidljivo parcelo na Kokrici (že zabetonirano in les za ostrešje. Naslov v upravi lista.

Prodam ženski pogrezljiv šivalni stroj »enlatiroo«. Naslov v upravi lista.

Globok otroški voziček **prodam.** Božeglav, Cesta na Rupo 19, Kranj.

OBVESTILO

Trgovsko podjetje »KURIVO« Kranj obvešča potrošnike, da zopet sprejema naročila za velenjski lignit, predvsem za potrebe gospodinjstev.

Na zalogi ima tudi večje količine palic za fižol in paradižnike.

Prodam kuhinjsko kredenco. Naslov v oglasnem oddelku.

Planinsko društvo v Križah IŠČE

oskrbnika za kočo na Kriški gori za čas od 15. V. do 15. IX., po možnosti od 1. V. Oskrbnik prejema 16% od bruto prometa, čaj prodaja v lastni režiji. Interesenti naj se javijo v šoli v Križah ali pri predsedniku društva Lukanc A. na Retnjah.

Kolo za deklice do 14. let starosti **prodam.** Žnidar, Primskovo 154.

Žensko za pomoč v gospodinjstvu — k otrokom iščem. Ostalo po dogovoru. Naslov v upravi lista.

Obveščamo odjemalce, da smo za delavski praznik 1. maj znižali ceno belemu vinu na din 130.— za liter. Poslužite se znižane cene, katera velja že od 15. aprila dalje.

»Delikatesa« Kranj.

Prodam vodno črpalko. Pečnik, Kalvarija 31, Kranj.

Na gradbenem oddelku Univerze v Ljubljani je diplomiral Stane Bedene. Čestita KAD.

Preklicujem št. bloka 30191 izdanega v Komisijski trgovini Kranj z dne 10. IV. 1956. Mokricki Vera.

Razpisujemo mesto komercialista prodajnega oddelka za domači trg. Plača po tarifnem pravilniku. Pogoji za sprejem so, da je kandidat vojaščine prost in športnik. Ponudbe poslati Tovarni športnega orodja »ELAN«, Begunje na Gorenjskem.

● Gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota 21. aprila ob 20. uri, premiera — red premierski in izven — Ivan Cankar: »POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI«.

Nedelja 22. aprila ob 16. uri — izven in za podeželje — Ivan Cankar »POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI«.

V soboto, dne 21. IV. ob 20. uri gostuje KUD »Valentin Kokalj« Visoko v Šenčurju s komedijo v 3 dejanjih »ŠKANDAL«. Igrajo izbrani igralci. — Vabljeni!

KINO

TA TEDEN BOMO GLEDALI

KINO »STORŽIČ KRANJ

20. aprila, angleški barvni film »ŠKRLATNA DOLINA«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri, FN št. 14, v gl. vlogi: Gregory Peck in Vin Min Tan.

21. aprila, angleški barvni film »ŠKRLATNA DOLINA«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri, FN št. 14. Ob 22. uri premiera ameriškega filma »KLOVN«.

22. aprila, ameriški film »KLOVN« ob 10. in 14. uri. Angleški barvni film »ŠKRLATNA DOLINA«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Ob 22. uri premiera amer. barvnega filma »ŽENA Z NEAPELJSKIH ULIC«.

KINO »SVOBODA« STRAŽISCE

21. aprila, premiera ameriškega filma »KLOVN«. Predstava ob 20. uri.

22. aprila, premiera sovjetskega barvnega filma »ZVESTI TOVARIŠI«. Predstava ob 14. uri; ameriški film »KLOVN«. predstavi ob 18. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO »RADIO« JESENICE

20. aprila, angleški kriminalni film »TRINAJSTA URA«. Predstavi ob 18. in 20. uri — zadnjikrat.

21. aprila, premiera ameriškega filma »DO POSLEDNJEGA«. Predstavi ob 18. in 20 uri; ob 16. uri ameriška barvna risanka »PETER PAN«.

22. aprila, ameriški barvni film »DO POSLEDNJEGA«. — Predstave ob 16., 18. in 20. uri; dopoldne ob 10. uri matineja ameriške barvne risanke »PETER PAN«.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

20. aprila, ameriški barvni film »GENERALNI INŠPEKTOR«. Predstavi ob 18. in 20. uri — zadnjikrat.

21. aprila, premiera ameriškega filma »LEPOTICA ZA 1,000.00 DOLARJEV«. Predstavi ob 18. in 20. uri.

22. aprila, ameriški barvni film »LEPOTICA ZA 1,000.000 DOLARJEV«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri; dopoldne ob 10.30. uri matineja ameriške barvne risanke »PETER PAN«.

KINO ŽIROVNICA

21. aprila, angleški barvni film »VZPON NA EVEREST«. Predstava ob 20. uri.

22. aprila, angleški barvni film »VZPON NA EVEREST«. Predstavi ob 16. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO DOVJE - MOJSTRANA

21. aprila, ameriški barvni film »CHARLIJEVA TETKA«. Predstavi ob 17. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO KOROŠKA BELA

Zaprto.

KINO »SORA« ŠKOFJA LOKA

Od 20. do 22. aprila, jugoslovanski film »VOLČJA NOČ«.

KINO »KRVAVEC« CERKLJE

21. in 22. aprila, nemško-slovenski film »GREH«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri. Mladini do 16. leta film prepovedan.

KINO NAKLO

21. in 22. aprila, francoski film »PREKLETI«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 radijski dnevnik in 22. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob delavnikih ob 17.15 in ob nedeljah ob 15.15 uri. Kmetijski nasveti in kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30 uri.

PETEK, 20. APRILA

11.45 Cicibanom — dober dan! — vošči Manica Komanova.
12.00 Pesmi in plesi iz Prekmurja.
12.40 Emil Adamič: Tatarska suita.
13.35 Pester operni spored.
14.30 Zanimivosti doma in po svetu.
15.40 Utrinki iz literature — Fedor Vidas: Besede in Razgovor popoldne.
18.00 Spoznavajmo človeka.
18.15 Slovenske narodne poje baritonist Anton Kozlevčar, s harmoniko ga spremlja Avgust Stanko.
20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.
20.15 Glasbena medigra.
20.30 Ob tretji obletnici smrti Sergeja Prokofjeva (Glasbena oddaja s komentarjem).
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 21. APRILA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Pojte z nami, otroci!
12.40 S. Prokofjev: Scherzo in koračnica iz op. Zaljubljen v tri oranže — B. Britten: Intermezzo iz opere »Peter Grimes«.
13.35 Za prijetno razvedrilo.
14.30 Pionirski kotiček.
14.45 Mladinski zbori pojo.
15.40 Utrinki iz literature: Iz sovjetske porevolucionarne lirike.
16.00 Koncert po željah.
18.00 Okno v svet: Vloga bivših nacistov v Adenauerjevi vladi.
18.15 Umetne in narodne pesmi poje komorni zbor iz Celja p. v. Egona Kuneja.
18.35 Jezikovni pogovori.
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 22. APRILA

8.00 O športu in športnikih — Slovenski kajakaši praznujejo 30-letnico.
9.00 Otroška predstava — Volkov-Pino Vatovec: Čarovnik iz Oza, radijska igra.
10.00 Družinski pogovori.
10.10 Nedeljski simfonični koncert Hector Berlioz: Fantastična simfonija.
11.00 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
16.30 Šola na Morostu (reportaža).
18.00 Radijska igra.
20.00 Večerni operni koncert.
21.00 Kulturni razgledi.
Predvidoma okrog 17.00 ure: prenos II. polčasa nogometne tekme državnih reprezentanc Romunije in Jugoslavije (prenos iz Beograda).

PONEDELJEK, 23. APRILA

6.25 Kmečka godba in Avgust Stanko vam igrajo.
11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Dr. H. Cremer: Pamet je boljša ko žamet, radijska igra.
12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo.
13.35 Filmske melodije.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Aleksander Radakovič: Žarko Zrenjanin.
15.15 Partizanske pesmi pojeta združena zbora IPZ in »Srečko Kosovel«.
15.40 Še pomnite tovariši — Anton Ingolič: Strel na peronu.
16.00 60 minut z našimi solisti.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.15 W. A. Mozart: Beg iz Seraja, uvertura C. M. Weber: Čarostrelec, uvertura.
18.45 Ženski vokalni kvartet poje umetne pesmi.
20.00 Mladinska oddaja.
20.15 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije, dirigent Lovro Matačič, solist Jelka Stanič.

TOREK, 24. APRILA

6.20 Naš jedilnik.
11.15 Mali dopoldanski koncert — Gioachino Rossini; II. signor Bruochino, uvertura Felix Mendelssohn: Koncert za violino in orkester v d-molu.
11.45 Cicibanom — dober dan! (Asta Žnidaršič: Mali kos Elin Pelin: O čebelici, ki se je izgubila).
12.00 Štirje fantje igrajo, Brdniški fantje pojo.
13.35 Glasbena oddaja ob jubileju skladatelja Filipa Bernarda
14.30 Modni kotiček.
15.40 Utrinki iz literature — Aldous Huxley: Srinagar.
18.00 Zunanje-politični feljton: Ob 86. obletnici rojstva Vladimirja Iljiča-Lenina.
18.30 Športni tednik.
20.00 Tedenski notranje-politični pregled.
20.10 Janko Gregorc: Koroški rej (sodelujeta ženski pevski zbor in salonski orkester iz Nove Gorice p. v. Cirila Silliča).
22.15 Nočni koncert baročne glasbe.

SREDA, 25. APRILA

7.10 Zabavni zvoki.
11.35 Radijska šola za višjo stopnjo — Aleksander Radakovič: Žarko Zrenjanin.
12.05 Danilo Bučar: Belokranjske pisanice.
13.35 S pesmijo po Jugoslaviji... Srbija in Makedonija.
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Dr. H. Cremer: Pamet je boljša ko žamet, radijska igra.
15.40 Utrinki iz literature — Lev Jordan: Pobratini.
18.15 Igra tamburaški orkester p. v. Matka Šijakoviča.
18.30 Za dom in žene.
18.45 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
19.45 Gioacchino Rossini: Viljem Tell, opera v 4 dejanjih.

ČETRTEK, 26. APRILA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Skladatelji partizani — mladini (Glasbena oddaja za pionirje).
13.35 Nekaj priljubljenih orkestralnih skladb.
14.30 Novi filmi.
14.40 Umetne in narodne pesmi poje ženski zbor France Prešeren p. v. Petra Liparja.
15.40 Utrinki iz literature — Ivan Jan: Titova vas pod Stolom.
16.00 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
18.30 Družinski pogovori — Asistent Ivan Toličič: Razne učne in vzgojne težave v pubertetnem obdobju.
20.00 Kulturni obzornik.
20.15 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljeni ansambli in solisti.
21.00 K. H. Macha: Maj (literarna oddaja).
22.15 Po svetu jazza — XVIII. del »Obrobni pojavi«.

Oglašujte v najbolj razširjenem poletniku na Gorenjskem — »GLASU GORENJSKE«. — Oglaševanje v našem listu je najcenejše in najuspešnejše Vsaka beseda v malem oglasu stane samo:

— izgubljeno . . . . . 10 din
— kupim, prodam, zamenjam . . . . 12 din
— preklic . . . . . 20 din

Naročniki našega lista imajo 20% popusta.

Ljudje iz oddaljenejših krajev lahko plačujejo oglase tudi z novimi poštnimi znamkami, tako da jih priložijo pismu s katerim sporočajo vsebino malega oglasa.

Ali že veste, da...

... **je Dojransko jezero** najbolj bogato rib v Jugoslaviji?

... **pošiljajo vse** zvezde na zemljo toliko toplote, kolikor bi je dala prižgana sveča na razdaljo 100 metrov?

... **bi dobili 962.500** kilometrov dolgo vrsto, če bi se vsi ljudje na zemlji postavili drug za drugim v »rep«? S tem »repom« bi lahko 24 krat omotali naš planet.

... **je maratonski tek** najdaljdaljša tekaška disciplina v atletiki — 42.200 metrov. Imenuje se po vojaku Philippidosu, ki je leta 490 pred našim štetjem tekel z Maratonskega polja v Atene, sporočil zmago vojske nad Perzijci in se takoj potem, ko je svoje sporočilo povedal, mrtev zrušil na tla.

... **je injekcijski iglo** izumil Francoz Charles Gabriel Pravaz, ki je živel od leta 1791 do 1853?

... **poznajo danes zdravniki** okoli 2000 vrst kožnih bolezni? Bolezni kože obravnava posebna vrsta medicine, tako imenovana dermatologija.

... **je sedaj največja** živeča žival neke vrste kit, ki je 30 metrov dolg in doseže tudi 120 ton težine?

... **otroci na Dunaju** samo zavrte določeno telefonsko številko in že lahko vsak dan poslušajo drugo pravljico, ki jim jo pripoveduje pravljičar.

... **so največji amer.** bombniki dolgi 56 metrov, širina kril pa znaša 65 metrov. Ti bombniki imajo 6 reaktivnih motorjev in razvijajo brzino 900 km na uro. Te leteče super - trdnjave imenujejo »B-60«. Človek je v primerjavi z njimi pravi pritlikavec.

... **ima največja žarnica** na svetu ogromno svetilnost — 1 milijon sveč. Izdelali so jo Angleži za znanstvene namene. Imenovana žarnica daje več svetlobe kot sonce, seveda pa samo delček sekunde.

... **imajo v severnih** predelih Kanade otroci šolo v vagonu, ki ga prevaža lokomotiva iz kraja v kraj? Pouk traja 5 dni, nakar učitelj odide v drug kraj in se vrne šele čez pet tednov. Pravijo, da hodijo nekateri otroci iz trideset kilometrov oddaljenih krajev, samo, da bi se kaj naučili.

... **je vrabec** prebivalec Amerike šele sto let? Prinesli so ga tja Evropejci. Sivi vrabec se je v novem kraju odlično znašel in dela ogromno škodo.

SVETOVNI KOLEDAR

Kaj je pravzaprav koledar? Preglednica o razdelitvi časa, ki ga porabi za svojo pot okoli Sonca naša Zemlja, hkrati pa tudi Mesec okoli našega planeta. Po našem sedanjem koledarju sestavlja leto dvanajst mesecev ali 365 dni. Meseci imajo po trideset ali enaintrideset dni, samo februar jih ima manj. Vsakdo pa ve tudi to, da ne merijo časa vsepovsod po svetu po našem, tako imenovanem gregorijanskem koledarju, saj štejejo muslimani leta po svoje, pa tudi Kitajci so vse do nedavnega praznovali različna leta, imenovana po živalih itd.

Naš februar ima vsaka štiri leta po 29 dni, in sicer zato, ker Zemlja potuje okoli Sonca 365 dni, 5 ur, 48 minut in 45.51 sekund. Od tod torej devetindvajseti dan.

Se preden je ves svet sprejel gregorijanski koledar, je dobilo Društvo narodov med obema vojnama celo kopico predlogov za njegovo reformo, vendar se niso mogli sporazumeti niti za enega izmed 152 različnih predlogov.

Svetovni koledar, ki ga je na indijski predlog sprejel v razpravo Ekonomsko - socialni svet Združenih narodov, je nov predlog, ki se je v glavnem zasnoval po drugi svetovni vojni. Po tem koledarju bi se leto vedno začelo z nedeljo,, razdeljeno bi bilo na enaka tromesečja po 91 dni. Prvi mesec vsakega tromesečja bi se vedno začel z nedeljo in bi štel 31 dni, druga dva meseca vsakega četrtletja pa bi imela po trideset dni. Drugi mesec bi se začel v sredo, tretji pa v petek, vsi pa bi imeli enako število delovnih dni.

Vendar traja leto po takšni pravilni razporeditvi samo 364 dni. Zadnji dan v letu bi bil brez datuma in bi bil kot tak mednarodni praznik. Vsako četrto leto bi prišel med konec prve in začetek druge polovice leta še en dan namesto dosedanjega 29. februarja v prestopnih letih. To bi bil po omenjenem predlogu praznik prestopnega leta.

Če bo Organizacija združenih narodov sprejela ta predlog v bližnji prihodnosti, bo imel sedanji človeški rod precej težav, saj bo moral vsaj prvih nekaj let pogledati za vsak rojstni dan v preglednico svetovnega koledarja, prednost pa bi bila v tem, da bi nam ne bilo treba nikoli več vpraševati, ali je prvega v petek ali v ponedeljek, ali je ta praznik v sredo ali v soboto itd. Za sedaj pa predlog še ni sprejet in bomo po vsej verjetnosti pisali še prihodnje leto po starem.

Za smeh

in kratek čas

ROKE GOR!

BREZ BESED...

Kako deluje kačji strup

Mi v naših krajih poznamo od kač strupenjač samo modrasa in gada. Njihov pik je dovolj strupen, da je lahko življenjsko nevaren tudi za ljudi, posebno če ni pri roki zdravniške pomoči. So pa na svetu še mnogo bolj strupene kače, katerih pik pomeni neizogibno smrt za vsako živo bitje.

Ne glede na to, da so nekatere kače bolj in druge manj strupene, se njihov strup bistveno razlikuje tudi po svojem delovanju. Pik nekaterih kač povzroči razkrajanje rdečih krvnih telesc. V tem primeru nastopi smrt šele po več urah. Strup drugih kač pa deluje na živčni sistem. Živci omrtvijo in ker ne morejo več opravljati svoje funkcije, nastopi paraliza, človek preneha tudi dihati in se zaduši. Te vrste strup deluje mnogo hitreje.

Strupene kače pa tudi ne napadajo vse na isti način. Modras, gad in še mnoge druge strupenjače usekajo svojo žrtev z zobmi, v katerih je strup, ki se zlije v rano. So pa tudi kače, na primer kobra »črnovratka«, ki lahko brizgne svoj smrtonosni strup več kot 5 metrov daleč. Pri tem meri svoji žrtvi v oči in navadno zadene s presenetljivo točnostjo. Posledica je začasna, lahko pa tudi trajna oslepitev. Če pa strup pade tudi na najmanjšo rano, je smrt v večini primerov neizogibna. V primerjavi s temi kačami sta naš modras in gad res še kar nedolžni živalci.

ZANIMIVOSTI

ČEBELJI LET JE FOTOGRAFIRAL

Neki zahodno-nemški strokovnjak iz Frankfurta je s svojim novim aparatom, ki zmore 20.000 posnetkov na minuto, fotografiral čebelji let. Ugotovitev je presenetljiva: pridne nabiralke sladke strdi zamahnejo s krilci kar 16.000-krat na minuto.

UMRL JE NAJSTAREJŠI SOMALEC

V somalski vasi Oelinsor, pokrajina Modug, je pred kratkim umrl 150-letni starec. Na smrtni postelji je želel, naj bi se zbralo njegovih 120 sinov, vnukov in pravnukov. Po vsej Somaliji je bil ta najstarejši prebivalec dežele znan kot »Likeone«. Zadnjih petdeset let je užival samo mleko in kozje meso. Na njegov pogreb je prišlo 2000 pastirjev z vseh koncev dežele.

STEKLENE LADJE

Po poročilih angleškega radia je neko britansko podjetje pripravilo načrte za graditev ladij iz steklenih vlaken. Za sedaj bi izdelovali le do 30 metrov dolge ladje, graditev pa bi bila baje znatno preprostejša kot doslej običajni načini. Nove ladje bodo sicer nekoliko dražje, zato pa bodo imele precej prednosti pred dosedanjimi, zlasti pred lesenimi, ker ne bodo gorljive, hkrati pa jih ne bo treba pleskati tako pogosto kot na primer lesene.

POL MILIJONA VREDEN NAKIT

V južnoafriški uniji je izginil pol milijona dolarjev vreden nakit, ki so ga hranili Openheimerjevi, znani rudniški bogataši. Južnoafriška policija je prosila vse dežele za sodelovanje pri iskanju krivca, vendar nakita doslej še ni bilo mogoče najti.

SONČNI LONEC

Neki Japonec je izdelal velik lonec za kuhanje na sončno energijo. Lonec tehta 120 kilogramov, v premeru pa ima približno 1 meter. Menda zavre voda v njem že po 25. minutah, seveda le v sončnih dneh.

CITRONSKA KISLINA

Nedavno so v uzbekistanskem republiškem inštitutu odkrili novo rastlinsko surovino za pridobivanje citronske kisline in sicer — bombažne liste. Po podatkih, ki so jih dobili z analizo, vsebujejo bombažni listi 4 do 7 odstotkov te kisline. Nov ceneni vir bo zagotovil proizvodnjo velikih množin citronske kisline.

800 novih mest v Sovjetski zvezi

V zadnjih 40 letih je nastalo v Sovjetski zvezi približno 800 novih mest in nad 9100 delavskih središč. Gradnjo novih mest in delavskih središč so najbolj pospešili v krajih, ki so bili gospodarsko in kulturno bolj zaostali. Med te kraje spadajo predvsem Sibirija, Daljni vzhod, Srednja Azija, Kazakstan, severnejše pokrajine ipd.

Kot rezultat teh gradenj je mestno prebivalstvo v Sovjetski zvezi številčno naraslo od 26 milijonov na 60 milijonov. Mesta se razvijajo kot središča z vsemi najmodernejšimi mestnimi uslugami.

Kljub tako obsežnim gradnjam pa potrebe sovjetskega prebivalstva še niso krite. Temu je predvsem vzrok velikansko razdejanje po drugi svetovni vojni, zlasti v pokrajinah, kjer je nemška vojska dvakrat pustošila, takrat, ko je prodirala v notranjost velike države, in potem, ko se je umikala in požigala in rušila vse, kar ji je prišlo pod roke. Takrat je bilo uničenih 70 milijonov kvadratnih metrov stanovanjske površine v mestih ali približno 2 milijona stanovanj. Požganih je bilo tudi 70.000 vasi, 25 milijonov oseb je ostalo brez strehe. Prav iz teh razlogov se je po vojni delalo na obnovi porušenih stanovanj.

V zadnjih letih so v teku obsežne gradnje stanovanj. V Moskvi narašča vsako leto obseg stanovanjskih gradenj za približno 100.000 kvadratnih metrov. Iz vseh teh navedenih številk je razvidno, da se sovjetska mesta neprenehoma razširjajo, da dobivajo novo lice, da nastajajo novi, veliki delavski centri, da nastajajo nove vasi, skratka, da nastajajo nova središča, ki narod dvigajo na višjo kulturno raven.

NAJVEČJI DEŽNIK NA SVETU

Na gradbišču atomske centrale v Dounreayu na Škotskem so nedavno napravili zanimiv poskus. Ker je graditeljem nagajalo slabo vreme, so naročili poseben »dežnik«, ki bi jih ščitil pred dežjem in vetrom. Britanska tovarna šotorov in šotorskih kril »Thomas Black« je iz lanenega impregniranega platna napravila nad vsem gradbiščem streho v obliki velikanskega dežnika, ki ima premer 1000 m — cel kilometer!

»Dežnik« je napravljen iz šestih segmentov iz lanenega platna, ki so med seboj sešiti. Ta ogromna streha je napeta na jekleno ogrodje. Tako so zdaj graditelji atomske centrale varni pred dežjem in vetrom in v miru nadaljujejo z delom.

Televizija za gluhoneme

Televizija se je uveljavila spet na novem področju. V Veliki Britaniji so jo začeli uporabljati za poučevanje gluhonemih otrok. Poučni filmi so opremljeni na poseben način. Napovedovalec najprej na kratko označi, kakšna bo vsebina filma. Svoje kretnje podpira z jasnim oblikovanjem ustnic, tako da otroci sčasoma razumejo govorico. Tisto, kar napovedovalec pripoveduje, je pozneje napisano pod slikami. V ta namen so Britanci posneli že vrsto poljudnoznanstvenih in poučnih filmov, ki ponazarjajo razne panoge človeške dejavnosti. Za zabavo gluhonemih snemajo komedije in cirkuške točke, seveda brez glasbene spremljave, zato pa so slike opremljene s podnaslovi.

Eskimi na lovu

Tjulenji so najvažnejše živali za Eskime. Njihovo meso uporabljajo za hrano, iz njihove kože pa si izdelujejo obleke in iz kosti razno orožje. Eskimi lovijo tjulenje na zelo zanimiv način. Ker so tjulenji sesalci, morajo kdaj pa kdaj priplavati na površje, da vdihnejo zrak. Ko plavajo tjulenji pod ogromnimi skladi ledu, izkoristijo vsako razpoko, da pomolijo skozi njo glavo in vdihnejo zrak. Eskimi seveda za to vedo in tudi sami naredijo take razpoke v ledu in skrivaj čakajo v bližini. Na roko si navežejo kratko kopje in brž ko se tjulenj pojavi, ga zabodejo in potegnejo na led.

Na takem lovu prebijejo Eskimi mesece in mesece. Potujejo iz kraja v kraj, hranijo se z mesom ulovljenih tjulenjev, spijo pa kjerkoli že. Loviti nehajo šele takrat, ko nastopijo polarne noči. Eskimi so zelo nenasitni, ko ulove tjulenja, ga začno takoj jesti. Zgodi se, da poje Eskimec za obrok tudi do 7 kilogramov mesa, seveda kar surovega. To je tudi eden izmed vzrokov, da Eskimi ne žive dolgo. Malokateri med njimi doživi 50 let. Ženske žive sicer malo dalj, toda njihovo življenje tudi ni tako naporno kot življenje moških.

17

Trije jezdeci pridirjajo po poti. Prvi je bil Peter Kozjak, za njim sta bila dva hlapca, ki sta ga bolj zavoljo navadne časti ko zavoljo varstva spremljala. Kar jih obstopijo ciganje na malih mušicah, svetle nože visoko vihté, in preden se gospod in hlapca predramijo iz straha, bili so že vsi s konj in povezani. Zlasti se je bil gospod Peter prestrašil, da mu je s konca sapo zapiralo.

18

Gospoda Petra odvedo k ognju in ga poredno z grčo na hrbtu dražijo. Peter je menil, da že večnosti na pragu stoji, ko je videl vislice pred seboj. Dolgin Samol pristopi in, ko Petru pri ognju v obraz vidi, začudi se, ko vidi, da ni ujel pravega. To vse pa ciganom ni bilo povšeči. „Gospod se mora odkupiti, ako hoče, da ne bode visel," menili so. Pogodili so se naposled za sto zlatov odkupnine.

19

Dolgin poveljnik sam zasede konja in odjezdi s Petrom na grad po denar. Gredoč je Peter izvlekel iz cigana, zakaj je bratu Marku smrt sklenil.

Tu se Petru zbudi misel strašna, kakršne se le najhudobnejše srce ne ustraši. „Kaj, ko bi mi le-ta cigan pripomogel, da mi pride v roke vse bratovo imetje. Ni mogoče, da bi komu v glavo prišlo, da sem jaz vzrok temu."

20

In Peter obljubi ciganu še sto tolarjev, ako ugrabi Jurija in ga spravi s sveta. Pove mu, da vodi menih mladega Kozjaka vsak dan proti večeru v vas pod lipo. Tu lahko fanta pograbi in odpelje. V takem pogovoru prijezdita do grada.

Brž ko je Samol dobil denar, izginil je on in njegova druščina, da ni bilo nobene sledi za njimi, kajti umaknili so se v gozd.